

ממשלת ישראל

ג'וינט ישראל
ידד בעשייה חבדית

מיזם
ההתנדבות
הישראלי

התנדבות בישראל 2018

**דוח להצגת ממצאי המדידה הרצויים בתחום ההתנדבות
על בסיס עבודת פורום "מדידה, ידע ומחקר" במיזם ההתנדבות**

מוגש ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה

דצמבר 2015

תוכן העניינים

5	מבוא
5	אודות מיזם ההתנדבות ועבודת פורום מדידה ידע ומחקר במיזם
6	דוח "התנדבות בישראל 2018" - רקע והסבר
7	נושאים חדשים שצוות מיזם ההתנדבות מבקש למדוד, הבאים לידי ביטוי בדוח
8	ההגדרות העומדות בבסיס דוח זה
9	התנדבות בישראל 2018
10	התנדבות פורמאלית בישראל
11	ההשתייכות המגזרית של ארגוני ההתנדבות בהם מתנדבים הישראלים
12	אילו תפקידים ממלאים המתנדבים הישראלים?
13	מסגרת הפעילות ההתנדבותית
13	שדה הפעילות- היכן מתבצעת הפעילות ההתנדבותית?
14	אופן ההגעה של המתנדבים להתנדבות בארגון
15	המניעים להתנדבות פורמאלית
16	מיומנויות המתפתחות במהלך ההתנדבות
17	תמיכת מעסיקים בהתנדבות (למתנדבים שהגיעו דרך מקום עבודתם)
18	התנדבות בלתי פורמאלית בישראל
20	פרופיל המתנדב הישראלי
20	גיל
20	מגדר
22	התנדבות ושייכות דתית
23	התנדבות לפי צורת יישוב
24	התנדבות בקרב עולים חדשים וותיקים
25	התנדבות בקרב אנשים עם מוגבלות
27	המתנדבים המובילים
29	החסמים להתנדבות-סיבות לאי התנדבות
30	השוואה בין מתנדבים ללא מתנדבים
30	התנדבות ומדדי רווחה שונים
31	מדדי הון חברתי
32	נכונות להתנדב בעתיד
33	התנדבות במשפחה והתנדבות בעבר
34	נספח
34	עבודת פורום מדידה, ידע ומחקר לסימון הנושאים למדידה- על פי סקרים בעולם

רשימת הטבלאות

מס' טבלה	כותרת התרשים	עמוד
טבלה 1	שיעור המתנדבים ושעות התנדבות בקרב האוכלוסייה בגילאי 15 ומעלה	9
טבלה 2	בני 15 ומעלה שעסקו בפעילות התנדבותית, לפי מאפייני הפעילות ותכונות נבחרות	21
טבלה 3	שיעור התנדבות לפי שייכות דתית	22
טבלה 4	שיעור התנדבות לפי צורת יישוב- שיעור המתנדבים ביישוב	23
טבלה 5	שיעור התנדבות בקרב אוכלוסיות עם מוגבלות	25
טבלה 6	פרופיל המתנדבים המובילים	28

רשימת התרשימים

מס תרשים	כותרת התרשים	עמוד
1	שיעור התנדבות לפי אופי ההתנדבות	9
2	שיעור התנדבות והתפלגות סה"כ שעות התנדבות לפי תחומי עיסוק של אירגונים נבחרים	10
3	שיעור התנדבות לפי ההשתייכות המגזרית של הארגונים	11
4	שיעור ההתנדבות לפי סוג הפעילות ההתנדבותית	12
5	מסגרת הפעילות ההתנדבותית	13
6	שיעור התנדבות לפי פעילות קבוצתית או אישית	14
7	אופן ההגעה של המתנדבים להתנדבות בארגון	14
8	המניעים להתנדבות	15
9	המיומנויות המתפתחות והמתחזקות במסגרת ההתנדבות	16
10	תמיכת מעסיקים בפעילות ההתנדבותית של עובדיהם	17

18	שיעור המתנדבים באופן בלתי פורמלי, לפי סוג פעילות	11
21	שיעור המתנדבים באופן בלתי פורמלי, זמן המוקדש לכל סוג פעילות	12
22	שיעורי התנדבות לפי מידת דתיות, יהודים	13
23	שיעורי התנדבות לפי מחוז מגורים	14
24	שיעורי התנדבות בקרב עולים	15
24	שיעור התנדבות עולים מברה"מ לשעבר (אחרי שנות ה-90), לפי גיל	16
26	שיעורי התנדבות אנשים עם מוגבלות, לפי מסגרת הפעילות	17
28	התפלגות מתנדבים וסה"כ שעות התנדבות פורמאלית לפי מספר שעות ההתנדבות השנתיות	18
29	סיבות לאי התנדבות, לא מתנדבים	19
30	התנדבות ורווחה אישית	20
31	מדדי הון חברתי, השוואה בין מתנדבים ללא מתנדבים	21
32	נכונות להתנדב בעתיד, השוואה בין מתנדבים ללא מתנדבים	22
33	התנדבות בן משפחה והתנדבות בעבר- השוואה בין מתנדבים ללא מתנדבים	23

פורום מדידה, ידע ומחקר במיזם ההתנדבות הישראלי, התבקש לבחון את נושא המדידה בישראל ולהגיש המלצות ליישום תכנית להרחבת היקף ועומק מדידת ההתנדבות בישראל. המלצת הפורום הייתה, לייצר שיתוף פעולה עם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ולבחון עמה אפשרות להרחבת המדידה הקיימת במסגרת הסקר החברתי כיום.

בפגישה שהתקיימה בחודש אוקטובר 2015, בין צוות מיזם ההתנדבות לצוות הלמ"ס, התבקש צוות המיזם לייצר דוח זה, אשר ישקף את המידע המורחב שמבקש המיזם לבחון בתחום ההתנדבות.

אודות מיזם ההתנדבות ועבודת פורום מדידה ידע ומחקר במיזם

בשנת 2012 הוקם בישראל מיזם ההתנדבות הישראלי, שמטרתו לקדם אסטרטגיה בין מגזרית רחבת טווח, על מנת להעלות את המודעות, האיכות והיקף ההתנדבות וההשתתפות החברתית בישראל. מיזם זה עולה בקנה אחד עם מגמות בינלאומיות הרואות בפיתוח תשתיות ההתנדבות של החברה האזרחית, מענה חיוני לבעיות חברתית בוערות וליכולת האזרחים לחזק את חובתה ויכולתה של המדינה לספק סל ראוי של שירותים חברתיים, ובכללם: שירותי בריאות, חינוך, רווחה ופנאי. תכניות דומות התגבשו גם במדינות אחרות בעולם.

בישראל, היקף ההתנדבות הינו נמוך מהמוצע במרבית מדינות המערב. כך למשל, שיעור ההתנדבות בקנדה 44%, בהולנד 45%, בבריטניה 46% ובשבדיה 48%¹. השאיפה להרחיב את מספר המתנדבים ואת איכות התנדבותם, הובילה להקמת ועדה בנושא התנדבות, במסגרת השולחן העגול הממשקי במשרד ראש הממשלה. המלצות של ועדה זו שאומצו ע"י חברי השולחן העגול, הביאו להקמתו של המיזם הבין מגזרי לקידום התנדבות והשתתפות חברתית בישראל.

המיזם הינו מיסודם של ממשלת ישראל וג'וינט ישראל, בשותפות עם ארגונים חברתיים ושותפים נוספים לקידום ההתנדבות בחברה הישראלית. המיזם פועל במטרה להרחיב את המודעות, האיכות, הכמות, ההשפעה והנגישות של ההתנדבות הבין מגזרית בישראל, באמצעות חיזוק ופיתוח תשתיות התנדבות ברות קיימא.

¹ הנתונים מתבססים על:

http://www.alliance-network.eu/wp-content/uploads/2014/05/CEV_Volunteering-infrastructure.pdf
 וכן על: <http://www.statcan.gc.ca/pub/89-652-x/89-652-x2015001-eng.pdf>

פורום מדידה, ידע ומחקר במיזם ההתנדבות

פורום מדידה, ידע ומחקר, בראשותה של פרופ' ליאת קוליק מבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בר אילן, מתמקד בפעולתו בהקמת תשתית לשלושה צירי פעולה מרכזיים: מדידת ההתנדבות והשתתפות החברתית, איגום ופיתוח ידע בהתנדבות והרחבת שדה המחקר בתחום. בפורום משתתפים עשרה אנשי מקצוע ומומחים משלושת המגזרים ומהאקדמיה והוא מלווה על ידי מומחים מתחום המדידה והמחקר. מאז הוקם המיזם, התכנס הפורום בהרכבים שונים, לכעשרה מפגשים במהלכם גובשו ההמלצות בתחום מדידת ההתנדבות, העומדות בבסיסו של דוח זה.

דוח "התנדבות בישראל 2018" - רקע והסבר

לאחר דיונים ממושכים, גיבש פורום מדידה, ידע ומידע את המלצותיו, אשר נוסחו במסגרת התכנית האסטרטגית ותכנית העבודה של מיזם ההתנדבות. הפורום המליץ כי מדידת ההתנדבות תעשה באמצעות חיזוק תשתית מדידת ההתנדבות הקיימת בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הסקר החברתי) והרחבתה תוך התייחסות הן להמלצות ה-ILO והן למדידת ההתנדבות במדינות שונות בעולם, עם דגש על מדינות בהן שיעור ההתנדבות גבוה.

בעקבות המלצות אלה, התקיימה באוקטובר 2015 פגישה בין צוות מיזם ההתנדבות לצוות הלמ"ס, במהלכה הוצגו המלצות הפורום והממצאים עליהם התבססו המשתתפים בו. כתוצאה מפגישה זו, התבקש צוות המיזם לייצר **דוח עתידי אידאלי** המכיל את מגוון הנושאים שהמיזם מבקש להקיף בתחום מדידת ההתנדבות. מטרת הדוח לשקף את היקף, עומק ורוחב המדידה באופן כזה, שיאפשר ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה לקבל תמונה על המלצות הפורום ולבחון פתרונות שונים ומגוונים, במסגרת הכלים הקיימים או באמצעות פיתוח כלים חדשים, למתן מענה לצרכי מדידת הנושא.

על כן, דוח זה מכיל בתוכו מגוון של נתונים פיקטיביים, שמולאו בו רק לשם ההדגמה ואין בהם כדי לרמז על ציפיות או מגמות בתחום המדידה. הנתונים מאפשרים לכותבי הדוח להדגים איזה מידע היו רוצים לקבל, כתוצאה מתהליך מדידת ההתנדבות.

כפי שניתן לראות **בנספח**, פורום מדידה, ידע ומחקר אף המליץ על נושאים נוספים למדידה שלא נכללו בדוח זה, כגון: תגמולי ההתנדבות. נושאים אלה יובאו לדיון בין הצוותים כאשר יוחלט על הכלי הרלוונטי למדידת ההתנדבות.

יש לציין כי **חלק ממצאי הדוח המצורף, הם ממצאים שניתן לקבל כבר היום, על בסיס המדידה הקיימת במסגרת הסקר החברתי. על כן, בעמוד הבא ניתן למצוא את רשימת הנושאים הנכללים בדוח זה, שהפורום המליץ להוסיף על המדידה הקיימת כיום.**

נושאים חדשים שצוות מיזם ההתנדבות מבקש למדוד, הבאים לידי ביטוי בדוח

עמוד	הנושא
10	ההשתייכות המגזרית של ארגוני ההתנדבות בהם מתנדבים הישראלים
11	התפקידים אותם ממלאים המתנדבים הישראלים
12	שדה הפעילות- היכן מתבצעת הפעילות ההתנדבותית?
13	אופן ההגעה של המתנדבים להתנדבות בארגון
14	המניעים להתנדבות פורמאלית
15	מיומנויות המתפתחות במהלך ההתנדבות
16	תמיכת מעסיקים בהתנדבות עובדיהם
26	המתנדבים המובילים ²
28	חסמים להתנדבות- סיבות לאי התנדבות
31	נכונות להתנדב בעתיד
32	התנדבות במשפחה
32	התנדבות בעבר

² מתנדבים מובילים: 25% המתנדבים שתרמו את מספר השעות הרב ביותר

ההגדרות העומדות בבסיס דוח זה

ההגדרות הבאות דומות במהותן להגדרת ההתנדבות כפי שמשתקפת בשאלה בסקר החברתי כיום, עם שני שינויים משמעותיים:

- גיל הנשאלים צריך להיות מגיל 15 ומעלה, התנדבות בקרב צעירים בני 15-19 חשובה לחקר תופעת ההתנדבות והיא גם עשויה לנבא התנדבות בגילים מבוגרים יותר. הכיום המדידה בסקר החברתי היא מגיל 20 ומעלה.
- נדרשת הפרדה בין התנדבות פורמאלית לבלתי פורמאלית - מעבר לצורך להבחין בין שני סוגי ההתנדבות קיים חשש שעלה בדיונים עם אנשי המקצוע בפורום כי המושג "התנדבות באופן פרטי" אינו די נהיר וברור למרואיינים, וכי פירוט רחב יותר של המושג (כפי שנעשה בחלק מהשאלונים בעולם), ישפר את המדידה.

מתנדבים התנדבות פורמאלית:

- בני 15 ומעלה שעסקו **מתוך בחירה חופשית**, בפעילות **ללא תשלום**, על מנת להיטיב עם אדם או מטרה כלשהי, **לפחות פעם אחת ב 12 החודשים האחרונים** שקדמו לסקר, **במסגרת קבוצה, ארגון או תנועה**.
פעילויות אלה כוללות כל עזרה ללא תשלום (לעולים, לזקנים, לילדים וכדומה), במסגרת קבוצה, ארגון או תנועה (כגון: מד"א, ויצו, ועד הורים). הפעילות אינה כוללת מתן תרומות או עזרה ללא שכר לבן משפחה או לחברים קרובים.

מתנדבים התנדבות בלתי פורמאלית:

- בני 15 ומעלה שעסקו **מתוך בחירה חופשית**, בפעילות **ללא תשלום**, על מנת להיטיב עם אדם או מטרה כלשהי, שאינו קרוב משפחה או חבר קרוב של העוזר, **לפחות פעם אחת ב 12 החודשים** שקדמו לסקר, **באופן פרטי ולא במסגרת ארגונית כלשהי**.
פעילויות אלה כוללות כל עזרה ללא תשלום (לעולים, לזקנים, לילדים וכדומה), שנעשות מתוך יחמה פרטית של המתנדב, שלא במסגרת ארגון (כגון: סיוע בקניות לשכן קשיש). הפעילות אינה כוללת מתן תרומות או עזרה ללא שכר לבן משפחה או לחברים קרובים.

התנדבות בישראל 2018

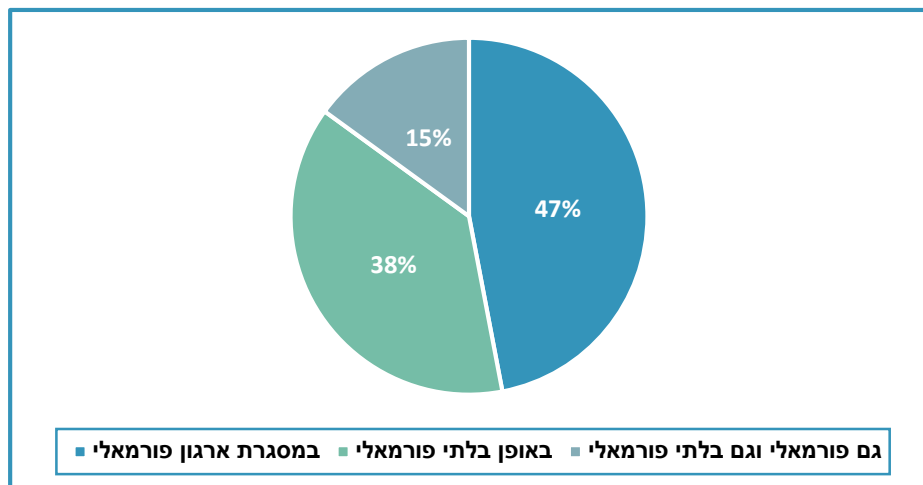
XX% מהישראלים מגיל 15 ומעלה, התנדבו בשנת 2018 (טבלה 1). בסה"כ מתנדבים אלה תרמו XX שעות התנדבות, שהן שוות ערך לכ- XX משרות שנתיות מלאות.

היקף ההתנדבות	סה"כ	התנדבות פורמאלית	התנדבות בלתי פורמאלית
סה"כ אוכלוסייה (אלפים)	xxxx		
מספר מתנדבים (אלפים)	xxxx	xxxx	xxxx
שיעור ההתנדבות (אחוזים)	xx%	xx%	xx%
שעות התנדבות			
סה"כ שעות התנדבות שנתיות (מיליונים)	xxxx	xxxx	xxxx
שווה ערך במשרות שנתיות מלאות ¹ (מספר משרות)	xxxx	xxxx	xxxx
ממוצע שעות התנדבות שנתיות (שעות)	xxxx	xxxx	xxxx
חציון שעות התנדבות שנתיות (שעות)	xxxx	xxxx	xxxx

¹בהתבסס על שבוע עבודה בן 40 שעות למשך 48 שבועות בשנה

כפי העולה מתרשים מספר 1, 47% מהמתנדבים, עושים כן באופן פורמאלי, 38% מהם מתנדבים באופן בלתי פורמאלי ו-15% נוספים מתנדבים גם באופן פורמאלי וגם באופן בלתי פורמאלי.

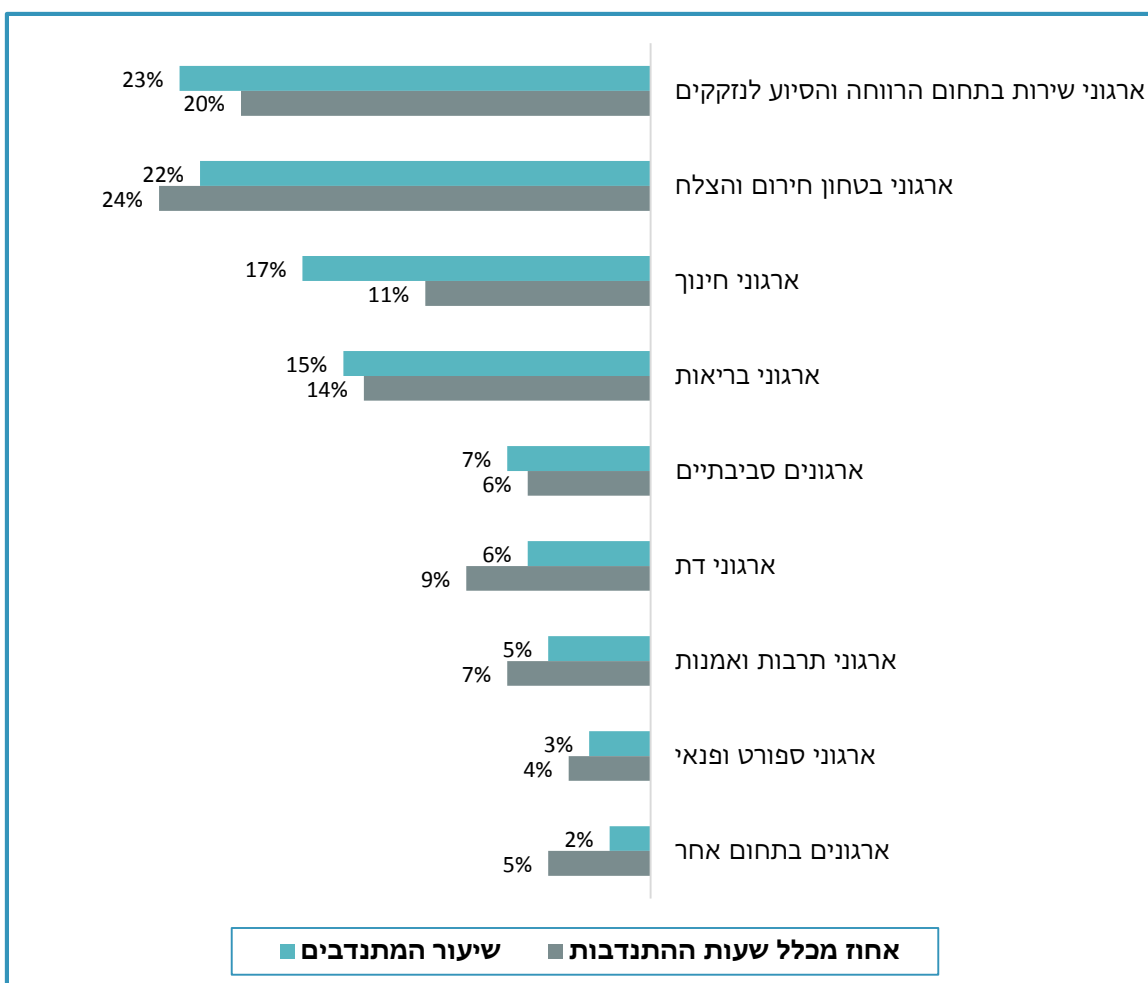
תרשים 1 - שיעור התנדבות לפי אופי ההתנדבות

התנדבות פורמאלית בישראל

המתנדבים הישראלים בחרו בשנת 2018 להתנדב בארבעה סוגי ארגונים עיקריים (תרשים 2): ארגוני שירות בתחום הרווחה והסיוע לנזקקים, ארגוני בטחון והצלה, ארגוני חינוך וארגונים בתחום הבריאות. מרבית שעות ההתנדבות, נתרמו לאותם ארבעה סוגי ארגונים. לארגוני הבטחון, חירום והצלה נתרמו מספר השעות הגבוה ביותר (24% מכלל השעות), כאשר מיד אחריהם ארגוני השירות בתחום הרווחה (20% מהשעות) וארגונים בתחום הבריאות (14%).

תרשים 2- שיעור התנדבות והתפלגות סה"כ שעות התנדבות לפי תחומי עיסוק של אירגונים נבחרים

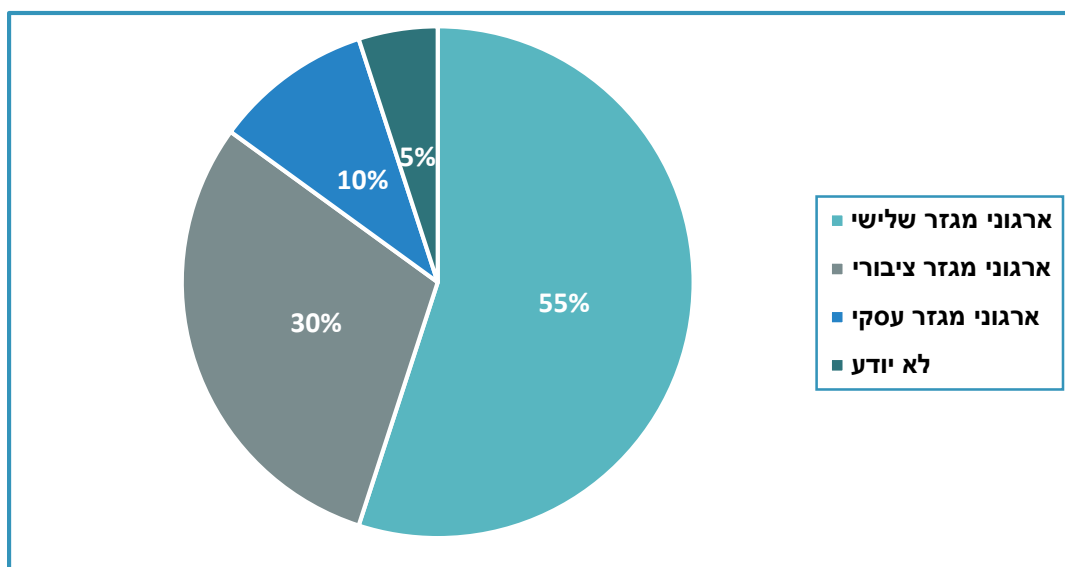

ההשתייכות המגזרית של ארגוני ההתנדבות בהם מתנדבים ישראלים

בבסיס הראייה הרב מגזרית להתנדבות עומדת ההבנה כי כל ההתנדבות מתרחשת בשלושת המגזרים וכי שלושתם מרוויחים ומפיקים תועלות ממנה – לממשלה ההתנדבות מסייעת בחיזוק האוכלוסייה והסולידאריות החברתית, המגזר השלישי מקדם את עקרונותיו וערכיו ומבנה חברה אזרחית פעילה והמגזר העסקי זוכה הן להוקרה והכרה על תרומתו לחברה והן נהנה מהחדרת ערך מוסף לעובדים.

מתרשים מס 3 עולה כי מרבית הישראלים מתנדבים בארגוני המגזר השלישי (55%). כ-30% מהמתנדבים עושים כן בארגונים המשויכים למגזר הציבורי ומיעוטם מתנדב במסגרת המגזר העסקי (10%).

תרשים 3 – שיעור התנדבות לפי ההשתייכות המגזרית של הארגונים

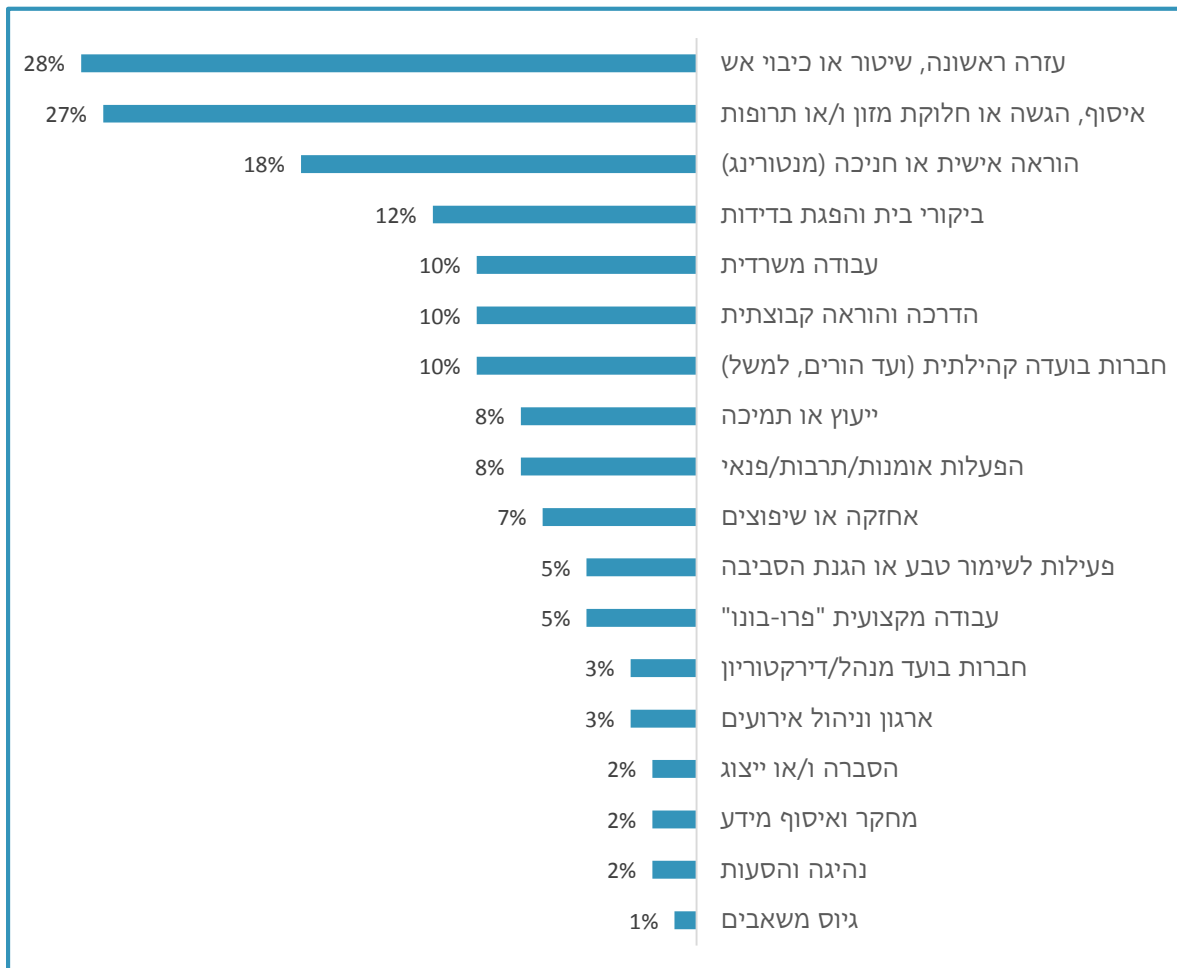
במגזר הציבורי, מרבית הפעילות ההתנדבותית מתבצעת במסגרת ארגוני בטחון וחירום (XX%) וארגוני בריאות (XX%). במגזר השלישי, מרבית פעילות ההתנדבות מתקיימת בארגונים המתמקדים בעזרה לזולת (XX%) וחינוך (XX%).

מרבית המתנדבים הישראלים מתנדבים בארגון אחד: 52% מהישראלים התנדבו בארגון יחיד בשנת 2018, 28% התנדבו בשני ארגונים ו-15% התנדבו בשלושה ארגונים או יותר.

אילו תפקידים ממלאים המתנדבים הישראלים?

המתנדבים הישראלים ממקדים את תרומתם לארגונים, במספר תפקידים עיקריים (תרשים 4), ביניהם כמעט שליש עוסקים בתפקידי עזרה ראשונה, שיטור או כיבוי אש (28%) ושליש נוסף באיסוף או חלוקת מזון (27%). מתנדבים רבים עוסקים בהוראה ומנטורינג (18%) ובביקורי בית להפגת בדידותם של מוטבי ההתנדבות (12%).

תרשים 4 – שיעור התנדבות לפי סוג הפעילות ההתנדבותית

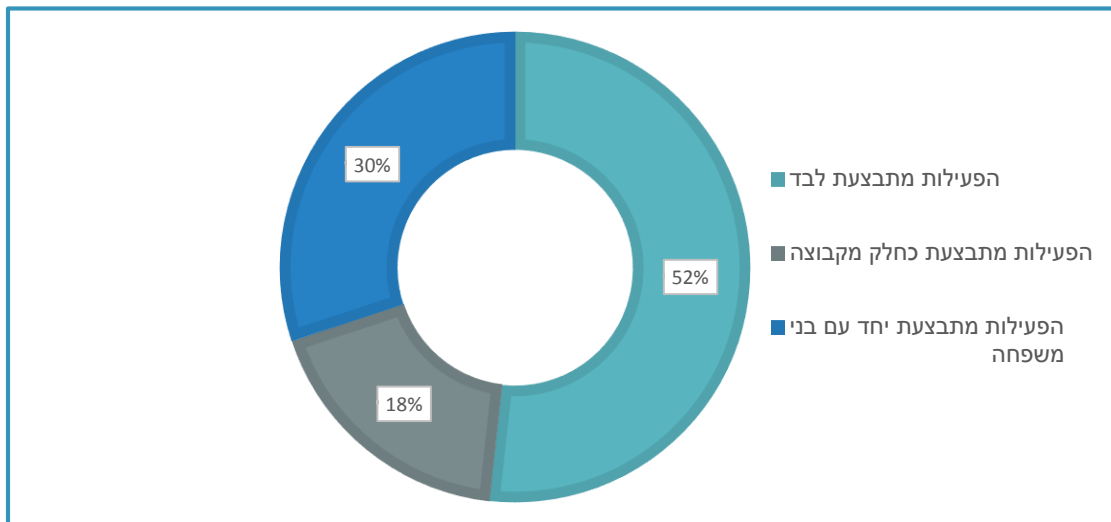

כאשר בודקים הבדלים מגדריים, נמצא כי נשים עוסקות יותר באיסוף, הגשה וחלוקת מזון, במנטורינג ובהוראה אישית ואילו גברים עוסקים יותר בתפקידי עזרה ראשונה, שיטור או כיבוי אש ובחברות בועד מנהל/דירקטוריון.

מסגרת הפעילות ההתנדבותית

התנדבות משפחתית היא התנדבות משותפת של לפחות שני בני משפחה אחת, משני דורות שונים: הורים – ילדים, סבים- נכדים, בכל הגילאים, והיא מהווה דרך בה בני משפחה אחת יכולים להשתתף באופן פעיל ומועיל בחיי הקהילה ולהשיג שינוי חברתי חיובי, בעודם מחזקים את הלכידות המשפחתית ומייצרים חוויות משותפות. ההתנדבות המשפחתית היא תופעה יחסית חדשה בישראל, ועם זאת ניכר כי היא תופסת תאוצה מרשימה. על אף שמרבית הישראלים עדיין מתנדבים לבדם (52%), חלק לא מבוטל מתנדב יחד עם בני משפחתם- בהתנדבות משפחתית (30%). עוד יש לציין כי 18% מהישראלים מתנדבים כחלק מקבוצה. קבוצה במקרה זה היא קבוצה שהתארגנה להתנדבות משותפת, במסגרת מקום עבודה, קבוצת חברים או קבוצת אנשים בעלי עניין משותף (תרשים 5).

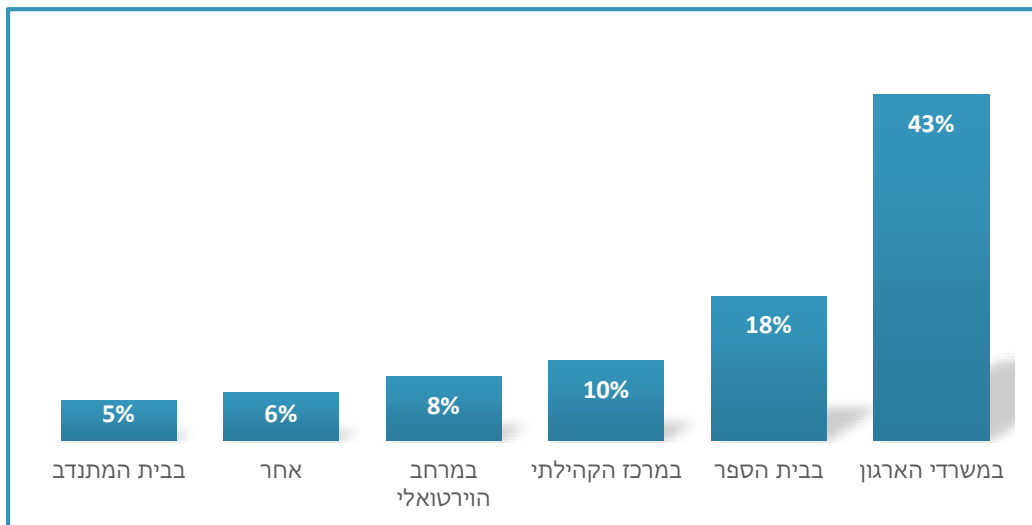
תרשים 5 – מסגרת הפעילות ההתנדבותית

שדה הפעילות- היכן מתבצעת הפעילות ההתנדבותית?

בחברה המודרנית של ימינו, שדה הפעילות הינו גמיש יותר מבעבר. יותר ויותר אנשים עובדים מבתיים או מבתי קפה ואינם כבולים עוד למשרדיהם. גם בהתנדבות, ניכר כי על אף ש43% מהמתנדבים הישראלים עדיין מבצעים את פעילותם ההתנדבותית במשרדי הארגון בו הם מתנדבים, מרביתם פועלים בשדות פעולה מגוונים, ביניהם: 18% מתנדבים בתוך בית ספר, 10% במרכז הקהילתי ו- 8% מתנדבים במרחב הוירטואלי (תרשים 6)

תרשים 6 – שיעור התנדבות לפי פעילות קבוצתית או אישית

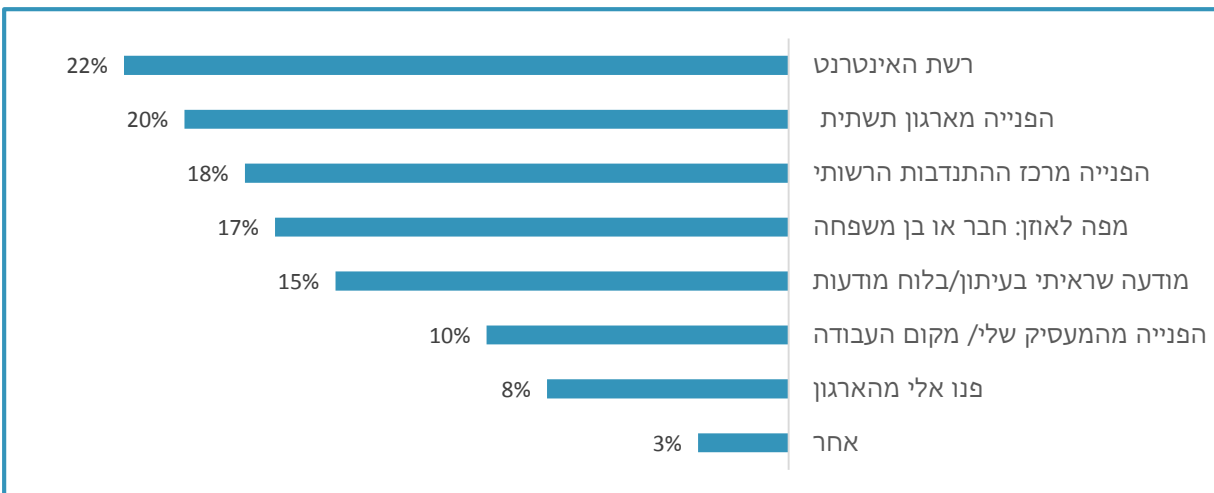

אופן ההגעה של המתנדבים להתנדבות בארגון

אחת הסוגיות שמעסיקות ארגוני מתנדבים הן מציאת דרכים אפקטיביות לגייס מתנדבים. מהנתונים על אופן ההגעה של המתנדבים להתנדבות בארגון, ניתן ללמוד על הדרכים הנפוצות ביותר באמצעותן מתנדבים מגיעים כיום (תרשים 7). הכלי הנפוץ ביותר באמצעותו הגיעו מתנדבים להתנדבות, הוא פרסום ברשת האינטרנט (22%). מתוך המתנדבים שהגיעו באמצעות רשת האינטרנט למעלה מ-60% שמעו על האפשרות להתנדב בארגון דרך אתר האינטרנט של מיזם ההתנדבות, 30% נוספים דרך הרשתות החברתיות ו-20% נוספים הגיעו אל מקום ההתנדבות באמצעות חיפוש אפשרויות התנדבות במנוע חיפוש (כגון גוגל).

חלק משמעותי נוסף מהמתנדבים הגיעו אל התנדבותם באמצעות הפניה של ארגון תשתית (20%) אשר עוסק בהתאמה בין מתנדבים לבין אפשרויות התנדבות (כגון: רוח טובה, Oneday ועוד). רכזי ההתנדבות ברשויות המקומיות נמצאו גם הם כמקור הפניה משמעותי, כאשר 18% מהמתנדבים הגיעו אל מקום התנדבותם באמצעות הפנייה של רכזים אלה. 60% מהמתנדבים הגיעו להתנדבותם דרך רכז ההתנדבות הרשותי במחלקה לשירותים חברתיים ו-40% הגיעו להתנדבותם דרך רכז ההתנדבות הרשותי במחלקת החינוך (התנדבות נוער). פרט לכך, רבים מהמתנדבים הגיעו באמצעות שיטת "חבר מביא חבר" (17%), מודעה שראו בעיתון או בלוח מודעות (15%) או באמצעות הפנייה מהמעסיק שלהם (10%).

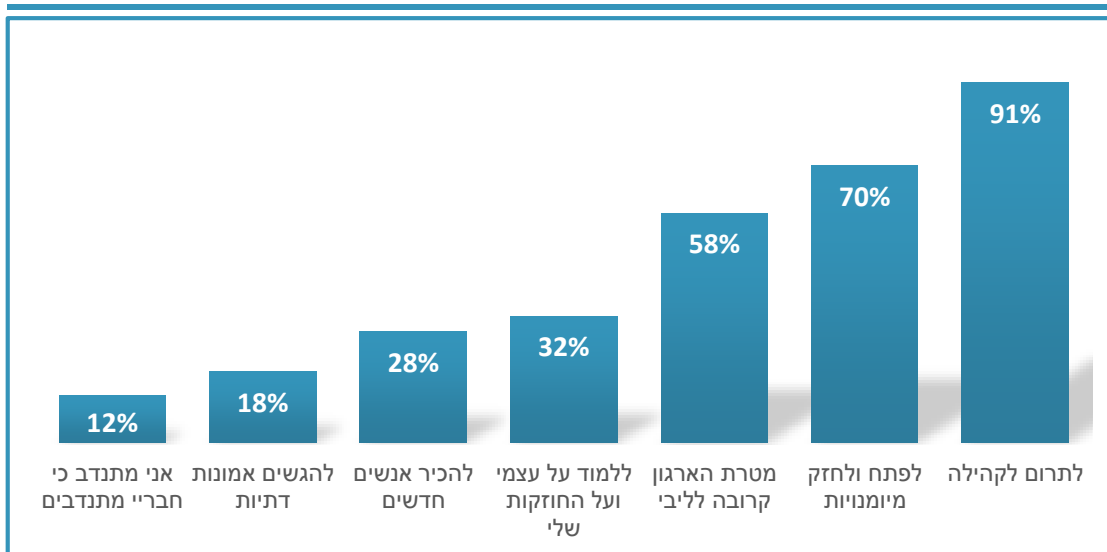
תרשים 7 – אופן ההגעה של המתנדבים להתנדבות בארגון

המניעים להתנדבות פורמאלית

הסיבות שבגינן אנשים בוחרים להתנדב, המניעים להתנדבות, הן מגוונות ואין סיבה אחת מרכזית לבחירה לקחת חלק בפעילות ההתנדבותית. לרוב מדובר במנעד רחב של סיבות, שמקורן הן בגורמים המוטבעים בנפשם של אנשים והן בגורמים חברתיים וסביבתיים שונים. המניעים להתנדבות עשויים להשתנות בהתאם לקונטקסט התרבותי, לציפייה החברתית, לאווירה החינוכית, לגיל, מגדר, וכן על פי משתנים דמוגרפיים נוספים.

תרשים 8 – המניעים להתנדבות

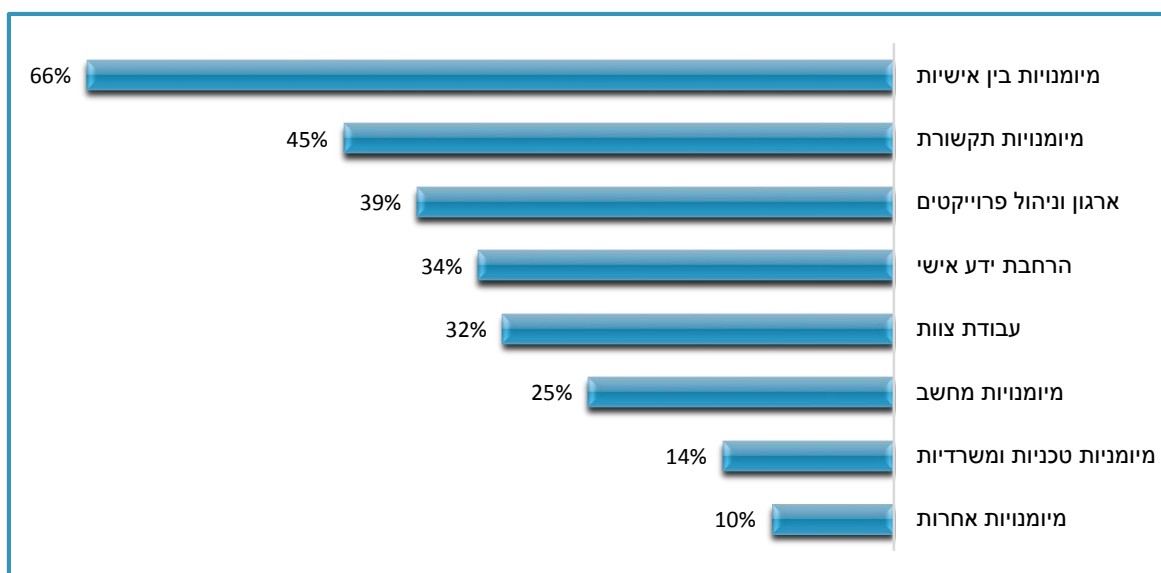
נמצא כי 91% מהמתנדבים מדווחים כי הם מתנדבים מתוך רצון לתרום לקהילה. 70% מדווחים כי התנדבותם קשורה ברצונם לפתח ולחזק מיומנויות אישיות שלהם ו-58% מוסיפים כי בחרו להתנדב היות ומטרת הארגון קרובה לליבם (תרשים 8). נמצא כי בקרב בני נוער וצעירים (גילאי 15-24), המניע החשוב ביותר הוא לפתח ולחזק מיומנויות (80%), אחריו לתרום לקהילה (70%) ובמקום השלישי להכיר אנשים חדשים (46%).

מיומנויות המתפתחות במהלך ההתנדבות

מחקרים רבים בחנו את השפעתה של ההתנדבות על ההתפתחות האישית והחברתית של המתנדב ומצאו כי התנדבות היא חוויה מיטיבה ובעלת השלכות התורמות להסתגלות הן על מבוגרים והן על מתבגרים. בשנים האחרונות נוצר שדה מחקר נרחב שמטרתו לבחון את הסוגיות המקשרות בין התנדבות לבין תעסוקה: האם וכיצד פעילות התנדבותית יכולה לסייע ולקדם השתלבותם של מתנדבים בעולם התעסוקה בעתיד תוך דגש על פיתוח וצבירת מיומנויות אשר עשויות להיות רלוונטיות להצלחה עתידית בעולם התעסוקה.

66% מהמתנדבים בישראל דיווחו כי במהלך התנדבותם שיפרו את המיומנויות הבין אישיות שלהם ועוד כ-45% דיווחו על חיזוק או פיתוח מיומנויות של תקשורת. עוד דיווחו המתנדבים על פיתוח מיומנויות ארגון וניהול פרויקטים (39%), על הרחבת ידע אישי (32%) ועל צבירת ניסיון בעבודת צוות (32%) (תרשים 9)

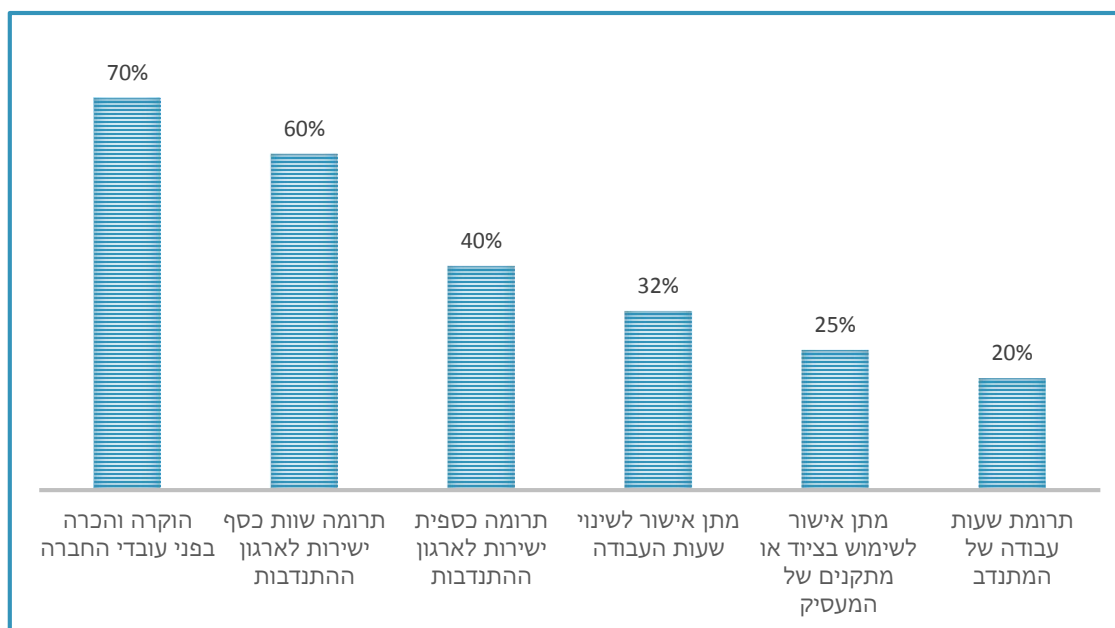
תרשים 9 – המיומנויות המתפתחות והמתחזקות במסגרת ההתנדבות

תמיכת מעסיקים בהתנדבות (למתנדבים שהגיעו דרך מקום עבודתם)

תחום ההתנדבות בעולם העבודה החל לצבור תאוצה, עם ההכרה של ארגונים עסקיים ואחרים כי עליהם לגלות אחריות כלפי הקהילה שבתוכה הם יושבים. התנדבות בעולם העבודה, מאפשרת לאוכלוסיית העובדים להתנדב באופן שמשלב באורח חייהם העמוס. זוהי למעשה הנגשה של ההתנדבות והפיכתה לאפשרית, עבור מתנדבים פוטנציאליים שיתכן ולא היו מתנדבים באופן אחר. תמיכתם של מעסיקים בהתנדבות, באה לידי ביטוי במגוון דרכים. המתנדבים בישראל, אשר הגיעו להתנדבות דרך מקום עבודתם (ראה תרשים 7), מדווחים כי 70% מהמעסיקים מוקירים את פעילותם במסגרת מקום העבודה, 60% מהמעסיקים תורמים תרומות שוות כסף לארגון בו מתנדב העובד (כגון: תרומת ציוד, תרומת כיבוד וכיו"ב), 50% מהמעסיקים תורמים כסף לארגון בו מתנדב העובד ו-20% מהמעסיקים תורמים את שעות עבודתו של המתנדב (קרי, העובד ממשיך לקבל שכר בעת התנדבותו). (תרשים 10).

תרשים 10 - תמיכת מעסיקים בפעילות ההתנדבותית של עובדיהם

התנדבות בלתי פורמאלית בישראל

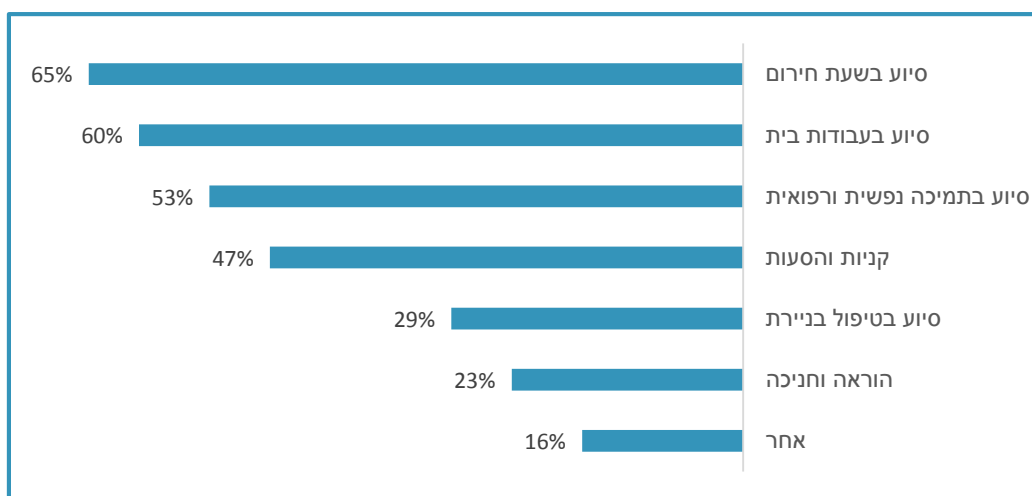
מתנדבים העוסקים בהתנדבות בלתי פורמאלית, הם בני 15 ומעלה שעסקו מתוך בחירה חופשית, בפעילות ללא תשלום, על מנת להיטיב עם אדם או מטרה כלשהי, שאינו קרוב או חבר של העוזר, לפחות פעם אחת ב-12 החודשים שקדמו לסקר, באופן פרטי ולא במסגרת ארגונית כלשהי.

התנדבות בלתי-פורמאלית פחות שכיחה בקרב הציבור הישראלי מאשר התנדבות פורמאלית. כשנשאלו האם סייעו לאדם או משפחה שלא במסגרת ארגונית, ציינו 38% מהמשיבים בני 15 ומעלה, כי סייעו באופן בלתי פורמאלי, לפחות פעם אחת בחודש האחרון (ראה טבלה 1).

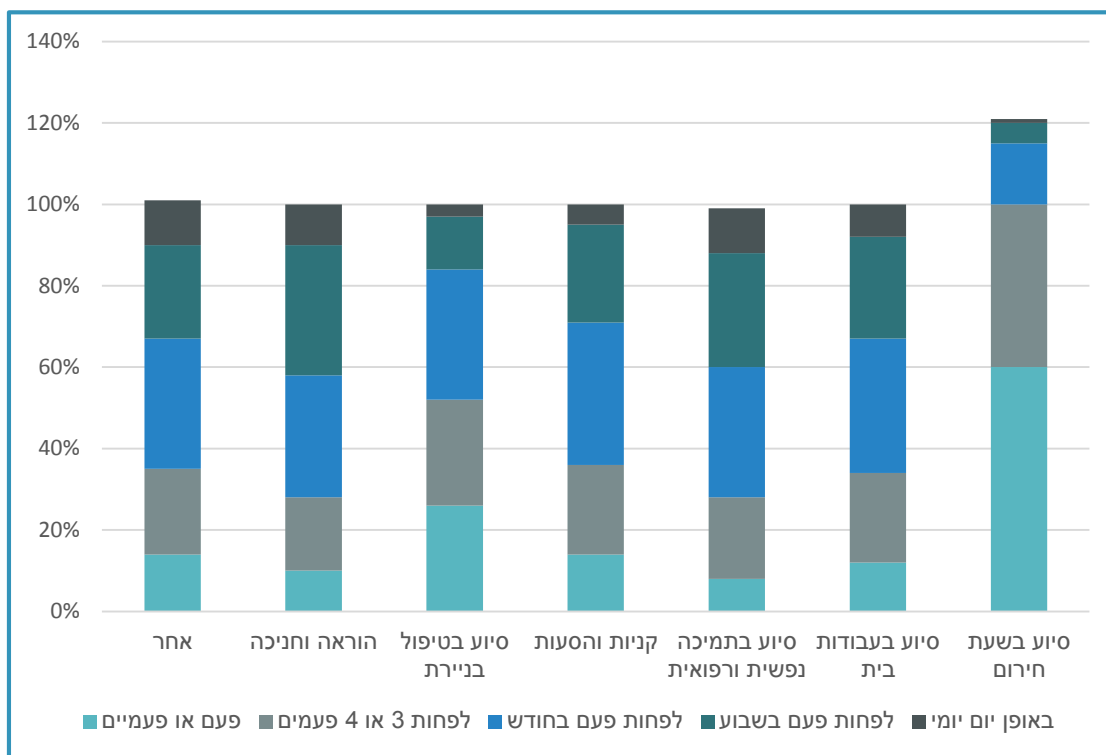
במהלך 2018 סייעו המתנדבים באופן פרטי ולא במסגרת ארגונית במספר דרכים עיקריות:

- ✓ 65% סייעו בשעות חירום, כולל: אריזת חבילות לחיילים, אירוח משפחות, ביקורי בית ועוד.
- ✓ 60% סייעו למישהו בעבודות הבית, כולל: בישול, ניקיון, גינון, תחזוקה ושיפוצים.
- ✓ 53% סיפקו לאדם תמיכה נפשית או בריאותית כולל: ביקורי בית, הבאת תרופות, שמרטפות.
- ✓ 47% סייעו בכך שעשו עבור אדם כלשהו קניות או הסיעו אותו לבדיקות רפואיות, לבנק או לחנות.
- ✓ 29% סייעו לאדם במילוי ניירת כגון: מילוי טפסים, דוחות מס, בנקאות, תשלום חשבונות ועוד.
- ✓ 23% סייעו לאדם אחר באמצעות העברת שיעורים פרטיים, חניכה, מנטורינג או סיוע בקריאה.
- ✓ 16% סייעו לאנשים בדרכים אחרות.

תרשים 11 – שיעור המתנדבים באופן בלתי פורמלי, לפי סוג פעילות

תרשים 12 – שיעור המתנדבים באופן בלתי פורמלי, זמן המוקדש לכל סוג פעילות

צורות ההתנדבות הבלתי פורמאלית שהתקיימו בתדירות הגבוהה ביותר (באופן יום יומי ולפחות פעם בשבוע), הם הוראה וחניכה (42%) וסיוע בתמיכה נפשית ורפואית (39%). באופן טבעי, פעילות הרלוונטית לסיוע לשעת חירום, התרחשה בתדירות נמוכה יותר, בהתאם להתפתחויות.

פרופיל המתנדב הישראלי

ישנם מספר מאפיינים סוציו-דמוגרפיים המבחינים בין אלה שנוטים להתנדב יותר ואשר מתנדבים יותר שעות מאחרים. למשל, שיעורים גבוהים של התנדבות קשורים בגיל, בהשכלה ובהכנסה, במצב תעסוקתי ובמצב משפחתי. על אף ההתייחסות הנבדלת למאפיינים אלה, רבים מהם קשורים זה לזה ומשפיעים זה על זה (כך למשל, להכנסה יש לעיתים קרובות קשר לרמת השכלה).

גיל

מטבלה מס' 2 עולה כי קבוצות הגיל בהן הנטייה להתנדבות פורמאלית היא הגבוהה ביותר הן בקבוצת בני הנוער 15-18 והצעירים 18-24 והן בקרב מבוגרים בני 65-75 (40%, 30.8% ו 29.8% בהתאמה). ואילו בכל הנוגע להתנדבות בלתי פורמאלית, המגמה היא הפוכה, שכן בני הנוער והצעירים והמבוגרים בגילאי 65 ומעלה, הם בעלי שיעורי ההתנדבות הבלתי פורמאלית הנמוכים ביותר ביחס לשאר קבוצות הגיל.

קבוצת הגיל הבולטת ביותר בהתנדבות בלתי פורמאלית הנה קבוצת בני 35-44 (38%) הנוטים להתנדב התנדבות בלתי-פורמאלית יותר מקבוצות הגיל האחרות. באשר לשיעור האנשים שהתנדבו בשתי המסגרות גם יחד, גם במקרה זה קבוצת הגיל שהתנדבה בשיעורים הגבוהים ביותר היא בקרב גילאי 35-44.

מגדר

מטבלה מס' 2 עולה כי קיים הבדל מובהק בין גברים ונשים בכל הנוגע לאופי ההתנדבות. בכל הנוגע להתנדבות פורמאלית, גברים בישראל מתנדבים מעט יותר מנשים (22% לעומת 18% בהתאמה). עם זאת, בהתנדבות הבלתי פורמאלית, נשים נוטות להתנדב יותר מגברים (24% לעומת 16% בהתאמה). ואילו בשתי המסגרות יחד נוטים גברים להתנדב יותר (13.8% לעומת 8.5%). נתונים אלה תואמים מגמה עולמית, בה גברים בשנים האחרונות מתנדבים יותר נשים ואף מקדישים להתנדבותם יותר שעות חודשיות. נמצא כי גברים התנדבו בממוצע 7.6 שעות חודשיות לעומת 6 שעות חודשיות בקרב נשים.

טבלה 2- בני 15 ומעלה שעסקו בפעילות התנדבותית, לפי מאפייני הפעילות ותכונות נבחרות

מספר שעות התנדבות בחודש			מסגרת הפעילות			עסקו בפעילות התנדבותית	סך הכל
לא קבוע/ חד-פעמי	10 שעות+	עד 9 שעות	גם וגם	ב"פ	פורמלי		
אחוז מאלה שעסקו בפעילות התנדבותית			אחוז מאלה שעסקו בפעילות התנדבותית			אחוז מסך הכל	אלפים
קבוצת גיל							
בני 15 עד 18							
בני 19 עד 24							
בני 25 עד 34							
בני 35 עד 44							
בני 45 עד 54							
בני 55 עד 64							
בני 65 עד 74							
בני 75 ומעלה							
מין							
גברים							
נשים							
מצב משפחתי							
זוגות נשואים או חיים יחד							
רווקים שמעולם לא נישאו							
פרודים או גרושים							
אלמנים							
רמת השכלה							
לא למדו כלל							
תעודת סיום בי"ס יסודי/חט"ב /ללא תעודה							
תעודת סיום בי"ס תיכון (שאינה תעודת בגרות)							
תעודת בגרות							
תעודת סיום בי"ס על-תיכון (שאינה אקדמית)							
תעודה אקדמית							
מצב בשוק העבודה							
מועסק							
אינו מועסק							
אינו בכח העבודה							
הכנסה אישית (ברוטו לחודש)							
עד 4,000 ש"ח							
4,001-7,500 ש"ח							
7,501 ש"ח ומעלה							
הכנסה ממוצעת לנפש במשק בית (ברוטו לחודש)							
עד 2,000 ש"ח							
2,001-4,000 ש"ח							
4,001 ש"ח ומעלה							
נוכחות ילדים במשק הבית							
אין ילדים במשק הבית							
ילדים בגיל גן בלבד							
ילדים בגיל גן וגם ילדים בגיל בית ספר							
ילדים בגיל בית ספר בלבד							
ילדים מעל גיל 18							

התנדבות ושייכות דתית

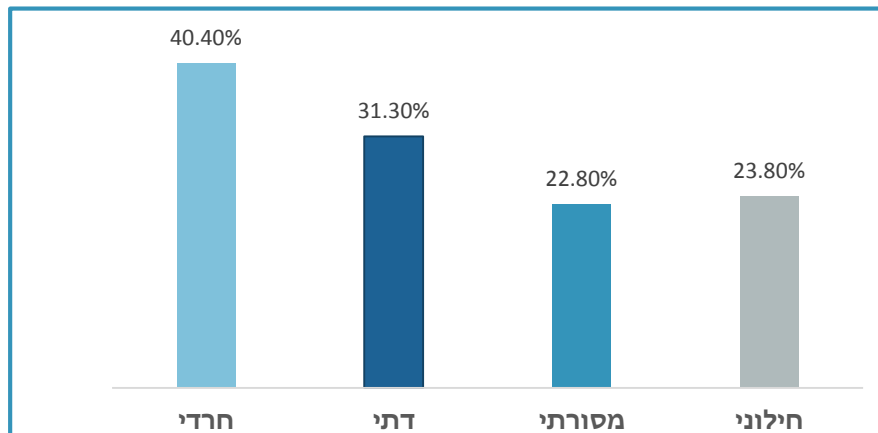
בבדיקת השייכות הדתית (לדת היהודית, המוסלמית, הנוצרית, הדרוזית או אחר) עולה כי בכל הנוגע להתנדבות פורמאלית בלבד, היהודים מציגים את שיעור ההתנדבות הגבוה ביותר (21%) זוהי צורת ההתנדבות הנפוצה ביותר בקרב קבוצת אוכלוסייה זו. ההתנדבות הבלתי פורמאלית נפוצה ביותר בקרב המוסלמים: 27% התנדבו בשנת 2018 באופן בלתי פורמאלי. גם בקרב הנוצרים והדרוזים שיעורי ההתנדבות הבלתי פורמאליים הם גבוהים יחסית לאלה הפורמאליים ודומים לשיעורי ההתנדבות הבלתי פורמאלית באוכלוסייה היהודית בישראל.

טבלה 3 – שיעור התנדבות לפי שייכות דתית

מספר שעות התנדבות בחדש			מסגרת הפעילות			עסקו בפעילות התנדבותית	סך הכל	
לא קבוע/חד-פעמי	10 שעות+	עד 9 שעות	פורמלי	ב"פ	גם וגם			
אחוז מאלה שעסקו בפעילות התנדבותית			אחוז מאלה שעסקו בפעילות התנדבותית			אחוז מסך הכל	אלפים	יהודים מוסלמים נוצרים דרוזים אחר

בקרב היהודים נמצאו הבדלים מובהקים בין רמות הדתיות השונות (חילוני, מסורתי, דתי וחרדי) בנטייה להתנדב. חרדים מתנדבים בשיעורים הגבוהים ביותר, הן בהתנדבות פורמאלית והן בהתנדבות בלתי פורמאלית. פרט לכך, בכל רמות הדתיות ההתנדבות הבלתי פורמאלית נפוצה יותר מההתנדבות הפורמאלית, אך הפערים בין שיעור ההתנדבות הפורמאלית והבלתי פורמאלית הולכים ומצטמצמים ככל שיוודת רמת הדתיות.

תרשים 13 – שיעורי התנדבות לפי מידת דתיות, יהודים

התנדבות לפי צורת יישוב

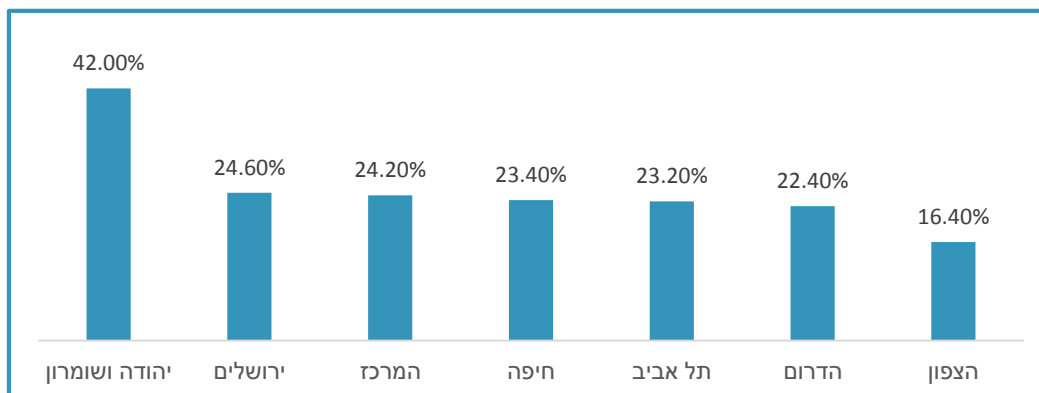
בחינת היקפי ההתנדבות ביישובים שונים בארץ, מגלה תמונה מעניינת (טבלה 4) ניתן לראות כי בערים הגדולות שיעור התנדבות דומה, הן בהתנדבות הפורמאלית והן בהתנדבות הבלתי פורמאלית, כאשר ירושלים, המאופיינת בשיעורים גבוהים של אוכלוסייה חרדית מדגימה שיעורי התנדבות גבוהים יותר מהערים הגדולות הבאות אחריה. ביישובים קטנים, בעיקר היישובים הכפריים היהודיים, ניכר שיעור התנדבות גבוה יחסית. ביישובים הכפריים הערביים ניתן להבחין בשיעורי התנדבות בלתי פורמאלית גבוהים, יחסית לכל שאר צורות היישוב.

טבלה 4 – שיעור התנדבות לפי צורת יישוב- שיעור המתנדבים ביישוב

מספר שעות התנדבות בחודש			מסגרת הפעילות			עסקו בפעילות התנדבותית	סך הכל	
לא קבוע/ חד-פעמי	10 שעות +	עד 9 שעות	פורמלי	ב"פ	גם וגם			
אחוז מאלה שעסקו בפעילות התנדבותית			אחוז מאלה שעסקו בפעילות התנדבותית			אחוז מסך הכל	אלפים	ירושלים תל אביב חיפה ראשון לציון פתח תקווה אשדוד באר שבע נתניה 100,000 עד 199,999 תושבים 50,000 עד 99,999 תושבים 2,000 עד 49,999 תושבים יישובים כפריים יהודיים יישובים כפריים ערביים

בהשוואה בין המחוזות בישראל, ביהודה ושומרון שיעורי ההתנדבות הגבוהים ביותר (42%):

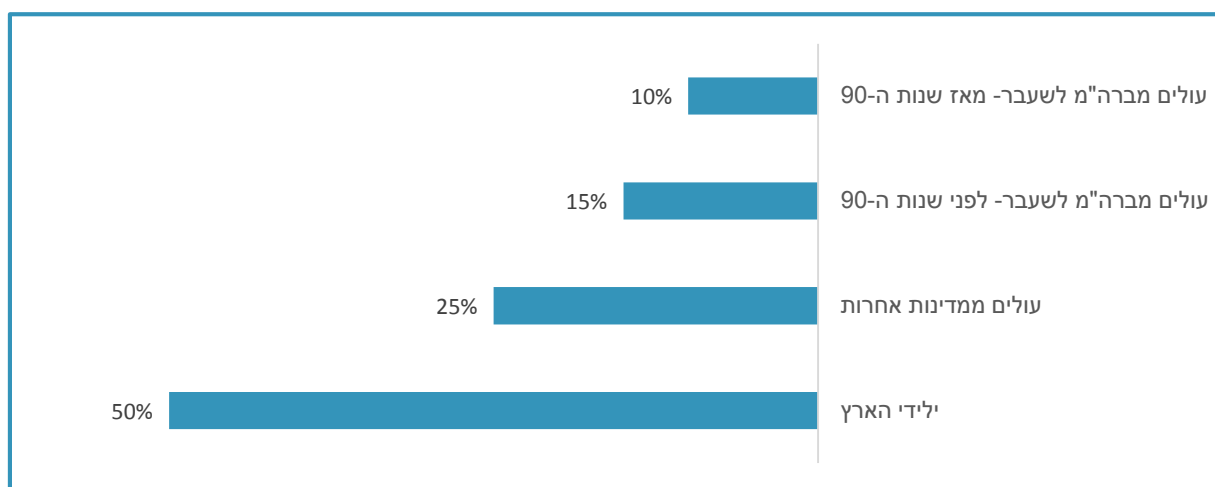
תרשים 14 – שיעורי התנדבות לפי מחוז מגורים

התנדבות בקרב עולים חדשים וותיקים

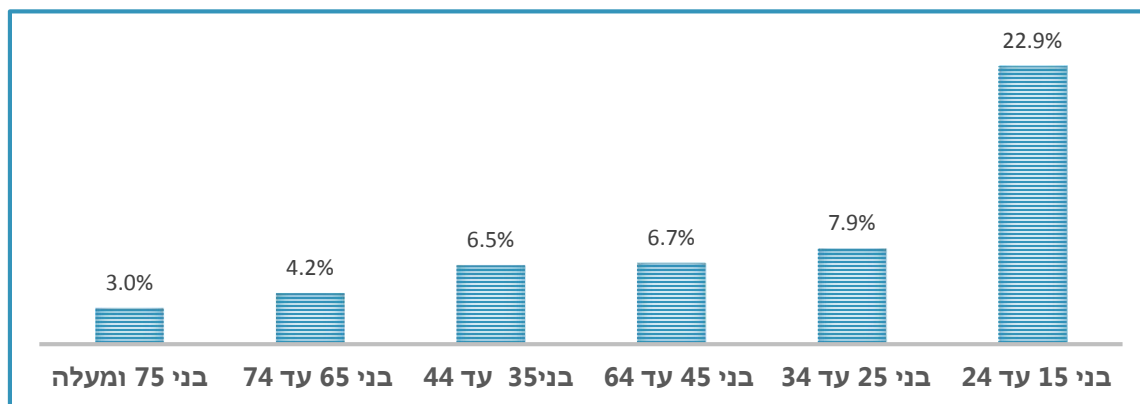
עולים חדשים הם בעלי נטיה נמוכה יותר להתנדב מילידי הארץ, כפי שעולה מטרשים 15. עם זאת, קיימים הבדלים גם בין קבוצות העולים החדשים. כך למשל עולה כי עולים מברה"מ לשעבר מאז שנות ה-90 התנדבו הכי פחות (10%), זאת לעומת עולים מברה"מ לשעבר שעלו לפני שנות ה-90 (15%) ועולים ממדינות אחרות (25%).

טרשים 15 – שיעורי התנדבות בקרב עולים

בהתבוננות מעמיקה יותר על העולים החדשים מברה"מ לשעבר, ניתן לראות כי ככל שהעולים מברה"מ לשעבר (אחרי שנות ה-90) הם צעירים יותר, כך עולים שיעורי התנדבותם:

טרשים 16 – שיעורי התנדבות עולים מברה"מ לשעבר (אחרי שנות ה-90), לפי גיל

התנדבות בקרב אנשים עם מוגבלות

הכלה חברתית נוצרת כאשר כל אדם בחברה חש שהוא מסוגל לתרום לחברה בה הוא חי, באופן משמעותי. אנשים עם מוגבלות מתמודדים לעיתים קרובות עם הדרה חברתית המבוססת על אי הבנות ודעות קדומות המציגים אותם במונחים המדגישים את המוגבלות ולא במונחים המדגישים את המסוגלות ואת יכולתם לתרום לחברה אליה הם משתייכים. תדמיתה הנפוצה של ההתנדבות כפעילות "צדקה", בה צד אחד "חזק" מעניק לצד שני "נזקק" - מחזקת תפיסה זו.

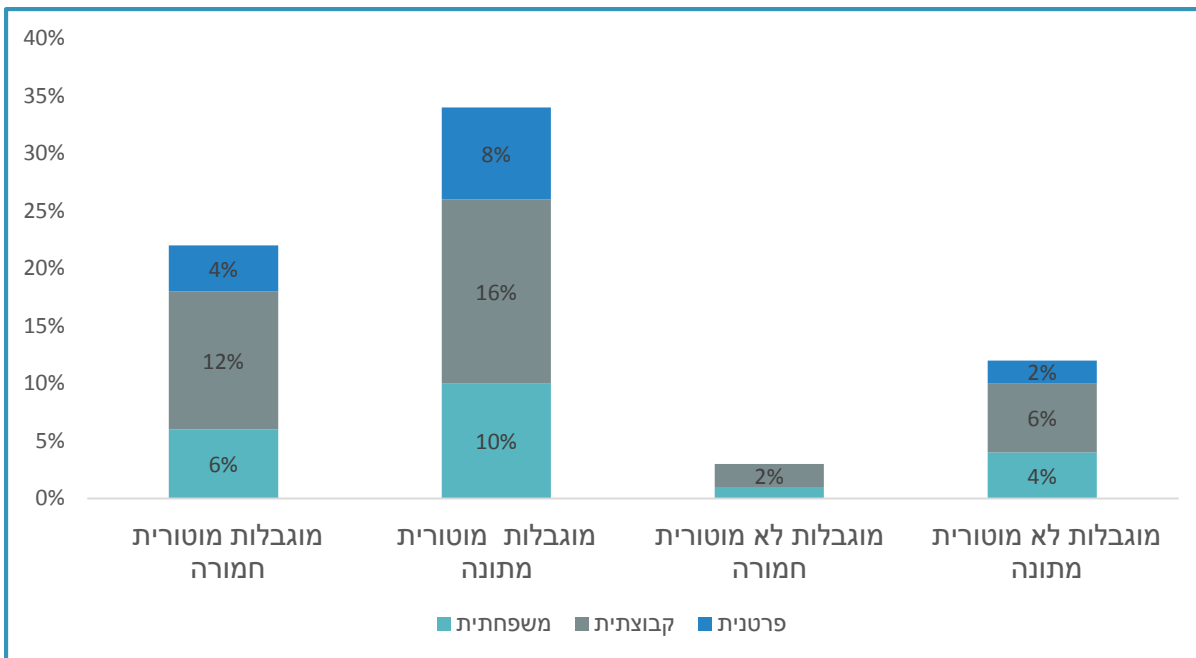
ההתנדבות יכולה לסייע להוצאתו של האדם עם המוגבלות ממעגל הבדידות, לסייע לו לרכוש מיומנויות ולאפשר לו להתנסות בתהליכי קבלת החלטות ובהשפעה על גורמים מחוץ לעצמו. מדובר בתהליך שיכול לסייע בקבלת החלטות גם בנוגע לעצמו, כגון בחירת מקצוע או תחום לימודים. ההתנדבות מוכיחה, קודם כל למתנדב עצמו, כי הוא בעל יכולת וכוחות לתרום לרווחת זולתו ומכאן הוא חווה העצמה הנובעת מהיותו בעל יכולות שגם אחרים מבחינים בהן ומעריכים אותן.

מטבלה 5 ניתן להבחין כי שיעורי ההתנדבות של אוכלוסיות עם מוגבלות, נמוכים משמעותית משיעורי ההתנדבות באוכלוסייה. עוד ניתן להבחין כי קיימת שונות גדולה בין סוגי המוגבלות השונים, כפי שבאים לידי ביטוי בטבלה, לבין שיעורי ההתנדבות. ניתן לראות כי בקרב אנשים עם מוגבלות מוטורית, שיעור המתנדבים הוא הגבוה ביותר, כאשר יותר אנשים עם מוגבלות מוטורית מתנדבים. וכי בקרב אנשים עם מוגבלות שאינה מוטורית חמורה, שיעור המתנדבים הוא נמוך למדי.

טבלה 5 – שיעור התנדבות בקרב אוכלוסיות עם מוגבלות

מספר שעות התנדבות בחודש			מסגרת הפעילות			עסקו בפעילות התנדבותית	סך הכל	
לא קבוע/ חד-פעמי	10 שעות+	עד 9 שעות	גם וגם	ב"פ	פורמלי			
אחוז מאלה שעסקו בפעילות התנדבותית			אחוז מאלה שעסקו בפעילות התנדבותית			אחוז מסך הכל	אלפים	
								סה"כ
								מוגבלות חמורה מוטורית
								מוגבלות מתונה מוטורית
								מוגבלות חמורה לא מוטורית
								מוגבלות מתונה לא מוטורית

תרשים 17 – שיעורי התנדבות אנשים עם מוגבלות, לפי מסגרת הפעילות

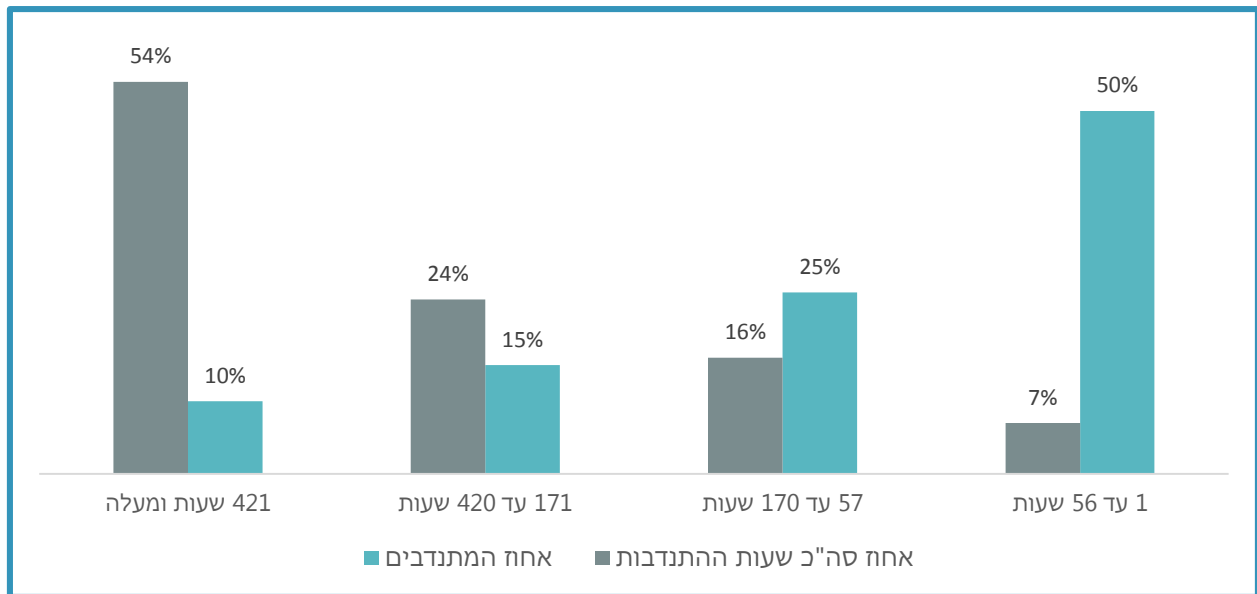

כאשר בוחנים את מסגרת הפעילות של אנשים עם מוגבלות, עולה תמונה ברורה כי עבור אנשים עם מוגבלות, התנדבות במסגרת משפחתית או קבוצתית היא נפוצה הרבה יותר מהתנדבות פרטנית. כך למשל, בקרב אנשים עם מוגבלות מוטורית חמורה, 12% מתנדבים במסגרת קבוצתית, זאת לעומת 6% במסגרת משפחתית ו-4% במסגרת פרטנית (תרשים 17).

המתנדבים המובילים³

מרבית שעות ההתנדבות שנתרמות על ידי מתנדבים, נתרמות על ידי מספר קטן יחסית של מתנדבים. תרשים 18 מקבץ את המתנדבים לפי סך שעות ההתנדבות שהם תרמו בשנת 2018 ומראה את אחזקה סה"כ שעות ההתנדבות שתרמה כל קבוצת מתנדבים. 25% המתנדבים המובילים (מתנדבים שתרמו 171 שעות ויותר), תרמו 78% מכלל שעות ההתנדבות. 10% המתנדבים שתרמו 421 ויותר תרמו יחד 54% מסך שעות ההתנדבות. במונחים של כלל האוכלוסייה XX% מהישראלים היו אחראים ל-54% מסך שעות ההתנדבות ו-XX% מהאוכלוסייה היו אחראים ל-78% מסך השעות.

תרשים 18 - התפלגות מתנדבים וסה"כ שעות התנדבות פורמאלית לפי מספר שעות ההתנדבות השנתיות

³ מתנדבים מובילים: 25% המתנדבים שתרמו את מספר השעות הרב ביותר

טבלה 6- פרופיל המתנדבים המובילים

שיעור התנדבות המובילים בקרב המתנדבים המובילים	מספר המתנדבים המובילים בקטגוריה <u>כאחוז</u> מכלל האוכלוסייה	שיעור סה"כ שעות ההתנדבות שנתרמו על ידי מתנדבים מובילים בקטגוריה
		סה"כ
		קבוצת גיל
		בני 15 עד 18
		בני 19 עד 24
		בני 25 עד 34
		בני 35 עד 44
		בני 45 עד 54
		בני 55 עד 64
		בני 65 עד 74
		בני 75 ומעלה
		מין
		גברים
		נשים
		מצב משפחתי
		זוגות נשואים או חיים יחד
		רווקים שמעולם לא נישאו
		פרודים או גרושים
		אלמנים
		רמת השכלה
		לא למדו כלל
		תעודת סיום בי"ס יסודי/חט"ב /ללא תעודה
		תעודת סיום בי"ס תיכון (שאינה תעודת בגרות)
		תעודת בגרות
		תעודת סיום בי"ס על-תיכון (שאינה אקדמית)
		תעודה אקדמית
		מצב בשוק העבודה
		מועסק
		אינו מועסק
		אינו בכח העבודה
		הכנסה אישית ברוטו לחודש
		עד 4,000 ש"ח
		4,001-7,500 ש"ח
		7,501 ש"ח ומעלה
		הכנסה ממוצעת לנפש במשק בית (ברוטו לחודש)
		עד 2,000 ש"ח
		2,001-4,000 ש"ח
		4,001 ש"ח ומעלה
		נוכחות ילדים במשק הבית
		אין ילדים במשק הבית
		ילדים בגיל גן בלבד
		ילדים בגיל גן וגם ילדים בגיל בית ספר
		ילדים בגיל בית ספר בלבד
		ילדים מעל גיל 18

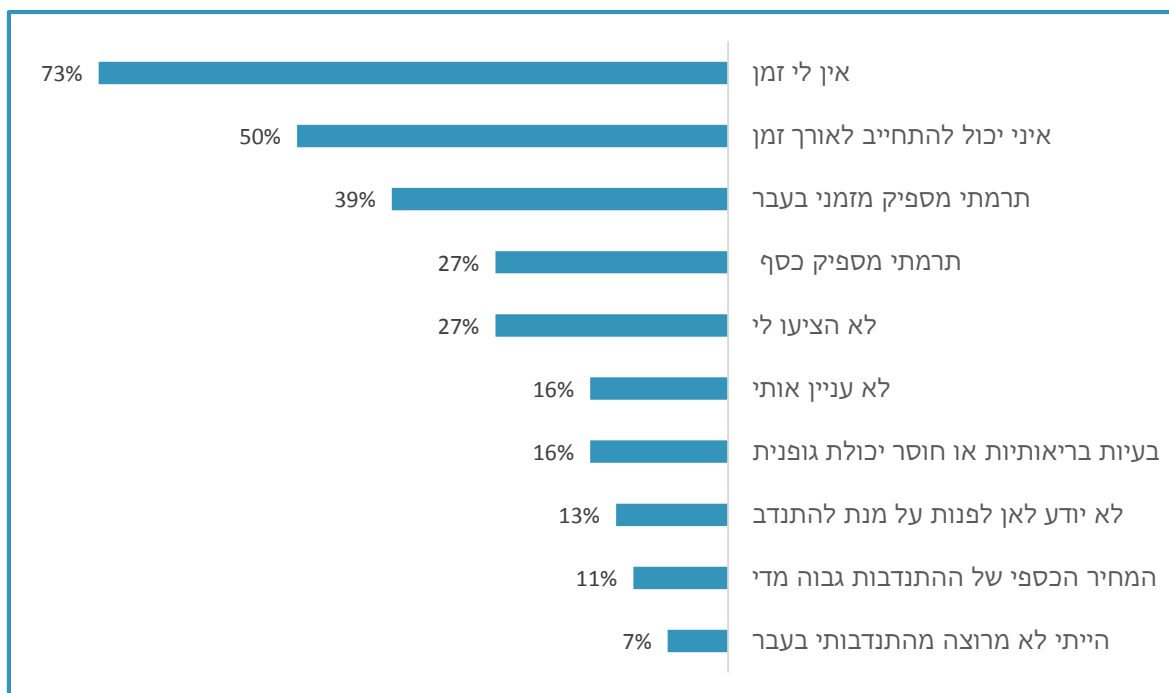
החסמים להתנדבות-סיבות לאי התנדבות

אתוס ההתנדבות טומן בתוכו קשת רחבה של ערכים ובכללם סולידריות, הדדיות, אמון, שייכות והעצמה, וכולם יחד תורמים לאיכות החיים של היחיד ושל הכלל. אנשי אקדמיה, אנשי שדה ומנהיגים, טוענים לעיתים קרובות כי להתנדבות תרומה משמעותית ועמוקה, בהשפעתה על חיזוק החברה האזרחית, בתרומתה ללכידות ולסולידאריות החברתית מתוך תחושת השייכות לקהילה וביטוי לאזרחים הלוקחים אחריות על החברה בה הם חיים. יתרה מכך, ההתנדבות מסייעת ותורמת לאיחוי שסעים חברתיים ולגישור בין תרבותי ולהעמקת האמון הציבורי בערכי החברה האזרחית הדמוקרטית. מסיבה זו, ישנה חשיבות רבה ללמידת החסמים להתנדבות ולהכרת הסיבות העיקריות שמונעות מאנשים לקחת חלק בפעילות התנדבותית.

XX% מהאוכלוסייה בישראל לא התנדבה כלל בשנת 2018: לא במסגרת פורמאלית ולא במסגרת בלתי פורמאלית. בבחינת הסיבות לאי התנדבות עולה כי היעדר זמן היא הסיבה העיקרית לאי התנדבות (73%) כמו גם חוסר הנכונות להתחייב לאורך זמן (50%). נתון מעניין נוסף הוא כי 27% מהישראלים טוענים שלא התנדבו כי לא הציעו להם להתנדב ואכן, מחקרים מראים כי אנשים שמבקשים מהם להתנדב מתנדבים פי ארבעה מאילו שלא ביקשו מהם (תרשים 19).

הסיבה הכי פחות נפוצה לאי התנדבות, היא חוויית התנדבות שלילית בעבר: רק 7% מהאוכלוסייה דיווחה כי אינה מתנדבת בעקבות אי שביעות רצון מחוויית התנדבות קודמת.

תרשים 19 – סיבות לאי התנדבות, לא מתנדבים

השוואה בין מתנדבים ללא מתנדבים

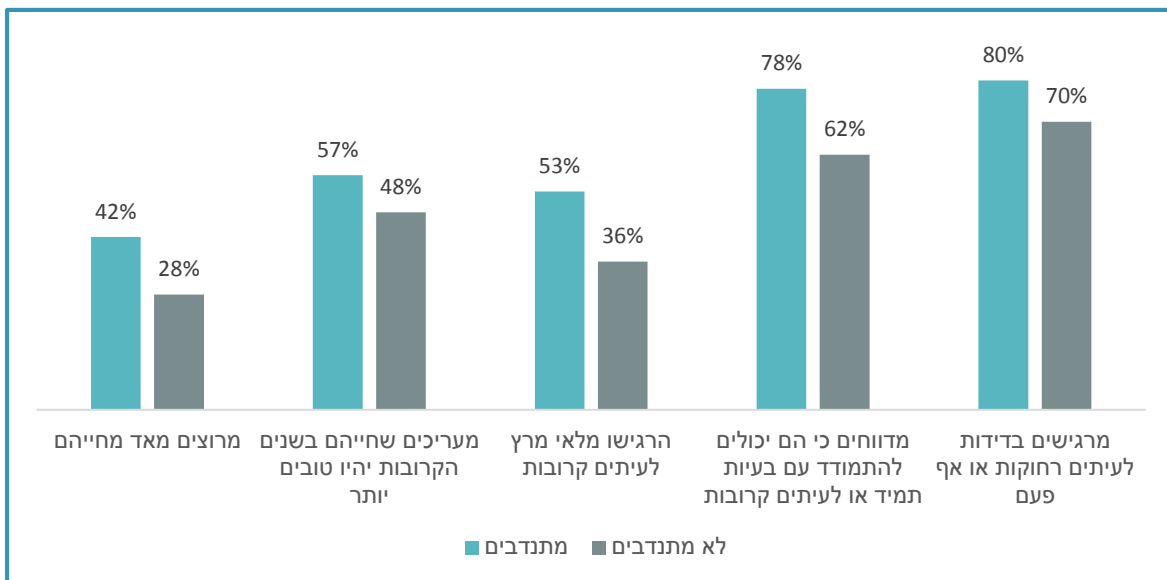
פרק זה מבקש לבחון האם קיימים פערים בין המתנדבים לאלה שאינם מתנדבים, במגוון של מדדים, במטרה ללמוד עוד על התועלות של ההתנדבות, על הקשר בינה לבין הון חברתי, על הנכונות להתנדב בעתיד ועל גורמים המנבאים או לא מנבאים התנדבות.

התנדבות ומדדי רווחה שונים

בקרב אנשים שעסקו בפעילות התנדבותית, נצפו שיעורים גבוהים יותר במדדים המעידים על רווחה אישית גבוהה, בהשוואה לאלו שאינם עוסקים בהתנדבות. 42% מהמתנדבים, מרוצים מאוד מחייהם, בהשוואה ל-28% מאלה שאינם עוסקים בפעילות ההתנדבותית.

57% מאלו שעוסקים בפעילות התנדבותית אופטימיים לגבי עתידם, ומעריכים כי בשנים הקרובות חייהם יהיו טובים יותר, בהשוואה ל-48% מאלה שאינם מתנדבים. 53% מהמתנדבים הרגישו מלאי מרץ לעתים קרובות, בהשוואה ל-36% מאלה שאינם עוסקים בפעילות התנדבותית. שיעור גבוה יותר בקרב המתנדבים ציינו שרק לעתים רחוקות חשו בדידות או אף פעם לא חשו בדידות יחסית לאלו שאינם מתנדבים (80% ו-70%, בהתאמה). המתנדבים מדווחים כי הם מצליחים תמיד או לעתים קרובות להתמודד עם בעיותיהם בשיעורים גבוהים יותר מאלה שאינם מתנדבים - 78% לעומת 62%, בהתאמה (תרשים 20).

תרשים 20 - התנדבות ורווחה אישית

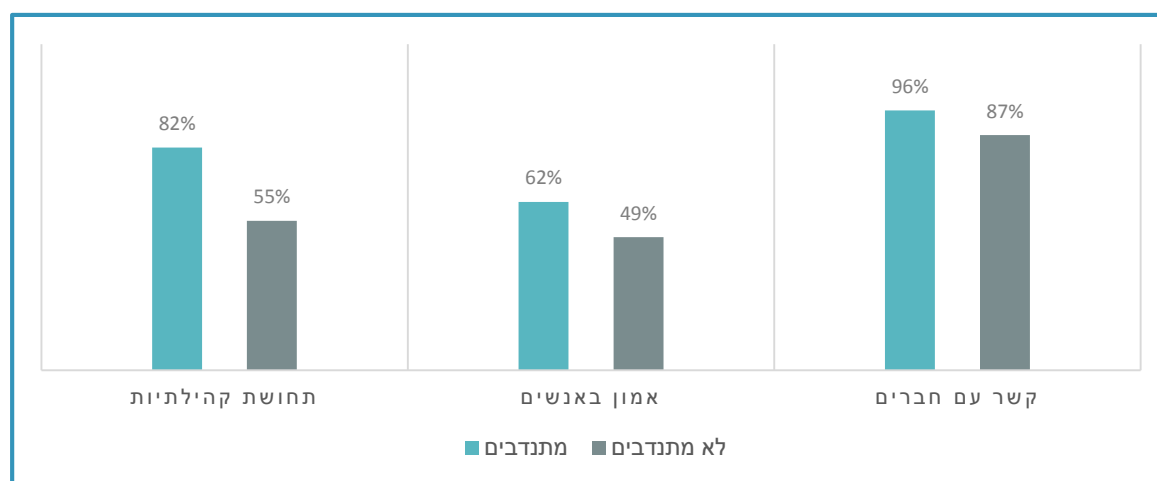
מדדי הון חברתי

הון חברתי מתייחס למשאבים בלתי חומריים העומדים לרשות אנשים החברים ברשת חברתית, מכוח שיתוף פעולה, אמון וניצול ערוצי המידע הקיימים ביניהם. ההון החברתי מושתת על קיומן של רשתות חברתיות הדקות המתאפיינות ביחסי אמון ובהדדיות בין חברי קבוצות חברתיות שונות. למונח "הון חברתי" שני היבטים מרכזיים: היבט מבני, המתמקד ברשתות חברתיות ובדפוסי התנהגות המאפשרים את שיתוף הפעולה, כגון התנהגות חברתית ומעורבות חברתית. ההיבט השני, הנורמטיבי, מתמקד בתחושות ובערכים כגון: תחושת שייכות, אמון, הדדיות, סובלנות, כבוד וקבלת הזולת.

הקשר בין התנדבות להון חברתי הוא קשר הדדי ולא לינארי: ההתנדבות עצמה היא ביטוי לשיתוף פעולה חברתי ואילו תוצאות ההתנדבות הן הגברת הרישות, האמון והסולידריות החברתית. תחושה פסיכולוגית של שייכות לקהילה, יכולה לספק הן קונטקסט להתנדבות והן תוצאה של התנדבות. כלומר, תחושת קהילתיות יכולה לעודד אנשים להתנדב ובמקביל, תחושה מועצמת של קהילתיות עשויה להיות התוצאה של הפעילות עם מתנדבים אחרים.

בשנת 2018 ניתן להבחין בהבדל מובהק בין המתנדבים למי שאינם מתנדבים, במגוון מדדים של הון חברתי, כאשר המתנדבים מדווחים על אמון גבוה יותר באנשים (62% לעומת 49% בהתאמה), על תחושת קהילתיות גבוהה יותר (82% לעומת 55% בהתאמה) ועל יותר קשרים עם חברים (96% לעומת 87% בהתאמה).

תרשים 21 – מדדי הון חברתי, השוואה בין מתנדבים ללא מתנדבים

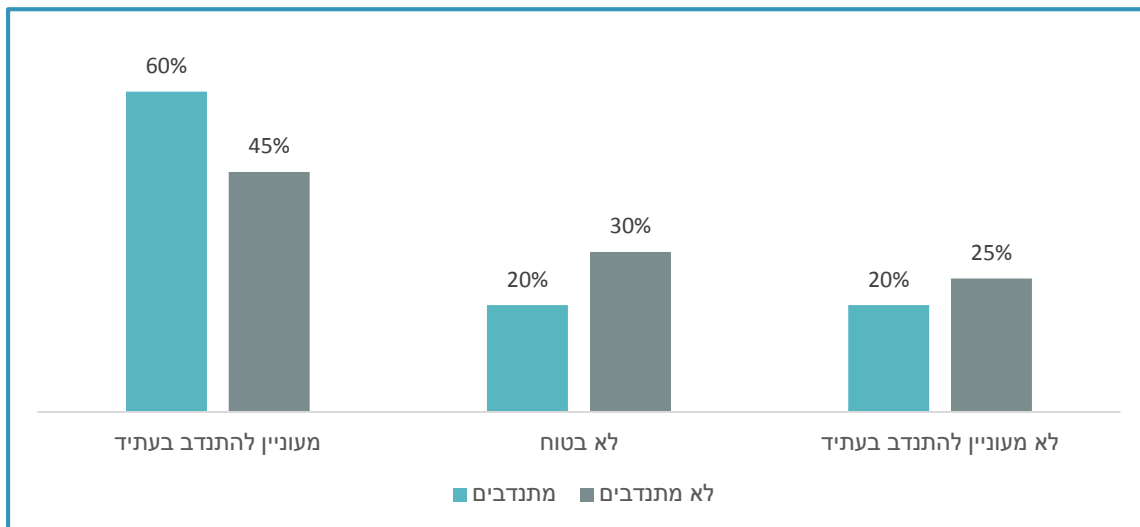

נכונות להתנדב בעתיד

בכל הנוגע לנכונותם להתנדב בעתיד, ניתן להבחין בהבדלים בין המתנדבים לבין הלא מתנדבים. 60% מהמתנדבים מעוניינים להמשיך ולהתנדב בעתיד, זאת לעומת 45% מאלה שאינם מתנדבים. נתון זה הוא משמעותי ביותר, כי הוא מצביע על הפוטנציאל באוכלוסייה שמעוניין לקחת חלק בפעילות התנדבותית ואינו עושה כן נכון להיום.

30% נוספים מהלא מתנדבים אינם בטוחים אם הם מעוניינים להתנדב בעתיד או לא, זאת לעומת 20% מהמתנדבים כיום. רק 25% מהישראלים שאינם מתנדבים ו-20% מהישראלים שמתנדבים, מצהירים כי אינם מעוניינים להתנדב בעתיד (תרשים 22).

תרשים 22 – נכונות להתנדב בעתיד, השוואה בין מתנדבים ללא מתנדבים

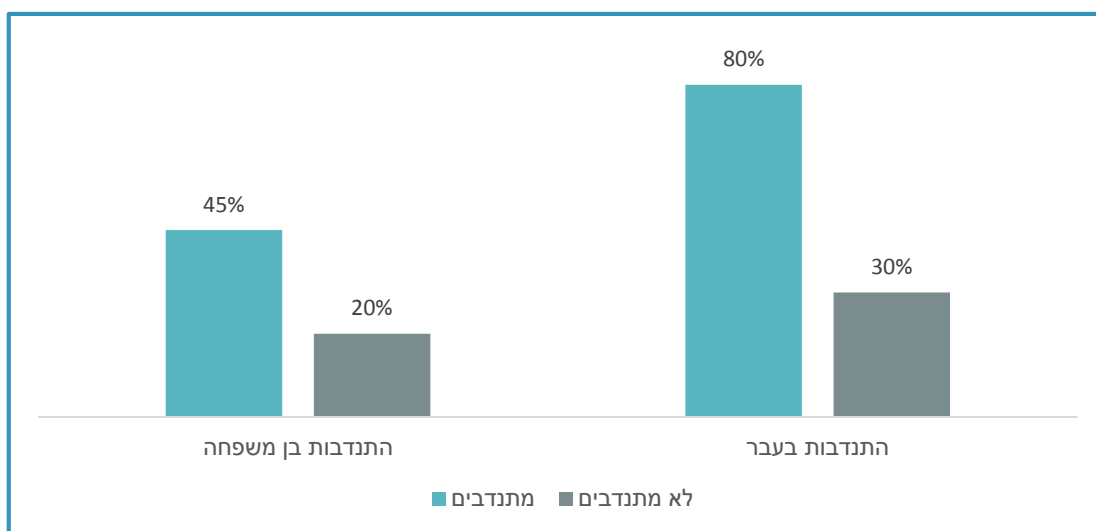

התנדבות במשפחה והתנדבות בעבר

מחקרים מראים כי מי שחווה בנעוריו התנדבות משמעותית, הנו בעל סיכוי גבוה יותר להשתתף בפעילות התנדבותית ואזרחית גם בעתיד. ממצאים אלה מחזקים טענה זו, היות ובקרב המתנדבים כיום, נמצאו שיעורים גבוהים יותר של התנדבות בעבר (80%) לעומת אלה שאינם מתנדבים כיום.

באופן דומה, נמצאו פערים בין מתנדבים לאלה שאינם מתנדבים, בכל הנוגע להתנדבותו של בן משפחה. 45% מהמתנדבים כיום, טוענים שאחד מבני משפחתם מתנדב, זאת לעומת 20% מאלה שאינם מתנדבים.

תרשים 23- התנדבות בן משפחה והתנדבות בעבר- השוואה בין מתנדבים ללא מתנדבים

נספח

עבודת פורום מדידה, ידע ומחקר לסימון הנושאים למדידה- על פי סקרים בעולם

א. נושאים קיימים בסקר החברתי נכון להיום:

נושא	נוסח השאלה כיום
התנדבות החודשים האחרונים ב-12	בשנים-עשר החודשים האחרונים, האם עסקת בפעילות התנדבותית? לסוקר: כולל: עזרה ללא תשלום (לעולים, לזקנים, לילדים וכדומה, באופן פרטי או במסגרת של ארגון או תנועה, כגון: ויצ"ו, המשמר האזרחי, ועד הורים). לא כולל: מתן תרומות, עזרה לבן משפחה או לחברים.
אופי ההתנדבות	האם הפעילות ההתנדבותית בה עסקת היא: 1. במסגרת ארגון או ארגונים כגון: יד שרה, מגן דוד אדום, משמר אזרחי, משטרה 2. באופן פרטי 3. גם במסגרת ארגון וגם באופן פרטי 4. לא ידוע/מסרב
התנדבות מארגון אחד ביותר	האם עסקת בפעילות התנדבותית ביותר מארגון אחד? 1. כן 2. לא 3. לא ידוע/מסרב
שם הארגון	מהו שם הארגון בו <אתה מתנדב / את מתנדבת>? _____
שם הארגון בו מתנדב/ת יותר שעות	מהו שם הארגון בו <אתה מתנדב / את מתנדבת> יותר שעות? _____
תחום הפעילות של הארגון	מהו תחום הפעילות של הארגון בו <אתה מתנדב/ את מתנדבת>? 1. תחום הבריאות, כגון: מד"א, בתי-חולים 2. עזרה לנזקקים כגון: מוגבלים, קשישים, נכים, מיעוטי יכולת, נוער במצוקה 3. חינוך 4. תרבות 5. הגנה ושמירה על הטבע ובעלי חיים 6. סדר ציבורי, כגון: משטרה, צבא, משמר אזרחי 7. פעילות דתית 8. תחום אחר
מספר שעות התנדבות בחודש	בחודשים בהם התנדבת, כמה שעות בסה"כ בחודש עסקת בפעילות התנדבותית? לסוקר: אם התנדב במספר מקומות, יש לרשום את סך כל השעות בכל המקומות.

ב. נושאים שאינם מופיעים בסקר החברתי נכון להיום:

הערה חשובה: בטבלה זו מפורטים מגוון של נושאים שאותרו בסקרים שונים – אין הכוונה לשלב את כל הנושאים הנ"ל - אלא לתעדף ולבחון אילו מהם רלוונטיים לסקר החברתי ואילו רלוונטיים למסלולים האחרים המוצעים במסגרת התכנית.

מופיע בסקרים/מסמכים הבאים	הנושא	
<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בהמלצות ה-ILO - שם הומלץ לשאול כשאלה פתוחה מהו תחום העיסוק של המתנדב. המלצת ה- ILO היא כי התשובה של המתנדב תקודד לפי ISCO-08. שימוש בקריטריונים מוכרים ובינלאומיים יאפשר, על פי ה-ILO השוואה בינלאומית. ראו נספח 1 למסמך זה. • מופיע בנתוני Volunteering in America כ-"תחום הפעילות ההתנדבותית העיקרי" • מופיע בסקר הבריטי – ראו עמוד 23 • מופיע בסקר הקנדי- ראו טבלה 8 בעמוד 46 	<p>תחום עיסוק / תפקיד המתנדב</p> <p>הערה: בסקר החברתי השאלה מתמקדת בתחום העיסוק של הארגון ואינה בוחנת אילו תפקידים מבצעים המתנדבים.</p>	1
<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בהמלצות ה-ILO - שם הומלץ לבחון האם ההתנדבות מתבצעת במסגרת המגזר הראשון, השני או השלישי או אחר (כגון: קהילה). • מופיע בדפוסית התנדבות, תרומה ותרומת איברים של אוני' בן גוריון • מופיע בסקר הקנדי- ראו VD_Q030 	<p>המסגרת הארגונית בה מתרחשת ההתנדבות</p>	2
<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בדפוסית התנדבות, תרומה ותרומת איברים של אוני' בן גוריון • מופיע בסקר הבריטי – ראו עמוד 26 • מופיע בסקר הקנדי- ראו RV_Q020, התייחסות למגוון מניעים אפשריים להתנדבות 	<p>מניעים להתנדבות</p>	3
<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בדפוסית התנדבות, תרומה ותרומת איברים של אוני' בן גוריון (התמדה בהתנדבות ונשירה ממנה) • מופיע בסקר הקנדי- ראו MV_Q120, מבקש לבחון במשך כמה זמן המתנדב פעיל בארגון בו הוא מתנדב הכי הרבה שעות (כמה חודשים, שנה-שנתיים, שנתיים-ארבע שנים וכיו"ב). 	<p>ותק בהתנדבות/התמדה</p>	4
<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בדפוסית התנדבות, תרומה ותרומת איברים של אוני' בן גוריון (הקשיים הכרוכים בהתנדבות) • מופיע בסקר הבריטי – ראו עמוד 28 (סיבות להפסקת התנדבות) 	<p>סיבות מרכזיות להפסקת הפעילות ההתנדבותית/ לנשירה/ קשיים בפעילות ההתנדבותית</p>	5

6	כיצד הגיעו להתנדבות (דרכי גיוס)	<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בסקר הבריטי – ראו עמוד 24 • מופיע בסקר הקנדי- ראו MV_Q070, מבקש לבחון דרכים שונות בהם המתנדבים הגיעו אל ההתנדבות (האם מיחמתם/מיחמת הארגון? האם חובה- במסגרת תכנית בית ספרית? האם דרך חיפוש באינטרנט/מודעה/רכז התנדבות רשותי וכיו"ב).
7	תגמולים שהמתנדב קיבל במהלך התנדבותו	<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בדפוסי התנדבות, תרומה ותרומת איברים של אוני' בן גוריון (תגמולים מההתנדבות) • מופיע בסקר הקנדי- ראו MV_Q160, מבקש לבחון סוגי תגמול/הכרה/הוקרה שקיבלו המתנדבים.
8	תמיכת מעסיקים בהתנדבות	<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בסקר הבריטי – ראו עמוד 26 • מופיע בסקר הקנדי- ראו ESV_Q040 מבקש לבחון האם ובאיזה אופן תומכים מעסיקים בהתנדבות של עובדיהם
9	פיתוח מיומנויות במסגרת ההתנדבות	<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בסקר הקנדי- ראו SK_Q010, מבקש לבחון אילו מיומנויות מפתחים המתנדבים במסגרת התנדבותם
10	הוצאות שחלות על המתנדבים (המחיר הכספי שהמתנדב נדרש להשקיע)	<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בסקר האוסטרלי- ראו עמוד 6- התייחסות לסוגי הוצאות שעל המתנדב להוציא בעת שהוא מתנדב: שיחות טלפון, הוצאות נסיעה, מדים, בלאי, שמרטפות ועוד. • מופיע בסקר הקנדי- ראו MV_Q130, מבקש לבחון החזרי הוצאות שקיבלו המתנדבים במסגרת התנדבותם.
11	התנדבות במשפחה	<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בסקר האוסטרלי- ראו עמוד 6- התייחסות להתנדבות ההורים בהווה/בעבר
12	התנדבות ופעילות קהילתית בעבר	<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בסקר האוסטרלי- ראו עמוד 6- התייחסות להשתתפות בפעילות קהילתית ובהתנדבות של הנשאל בעברו- כילד
13	מדדים רלוונטיים למדידת הון חברתי	<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בסקר האוסטרלי- עמודים 6/7. הסקר בחן מעורבות בפעילויות קהילתיות נוספות, אמון מוכלל, שביעות רצון מהחיים • מופיע בנתוני Volunteering in America- בחינת מדדים כגון: "מנהל שיחות על פוליטיקה עם חברים, מצביע בבחירות לרשויות המקומיות, מביע דעות פוליטיות באינטרנט, אמון במוסדות קהילתיים, החרמת מוצרים מסיבות אידאולוגיות וכיו"ב
14	סיבות לאי התנדבות	<ul style="list-style-type: none"> • מופיע בדפוסי התנדבות, תרומה ותרומת איברים של אוני' בן גוריון (הסיבות להימנעות מהתנדבות) • מופיע בסקר הקנדי- ראו NV_Q020, מבקש לבחון בקרב הלא מתנדבים, מהן הסיבות לאי התנדבותם

<ul style="list-style-type: none"> • נכונות להתנדב בעתיד (בקרב המתנדבים והלא מתנדבים) • עמדות כלפי התנדבות • המקום בו מתרחשת ההתנדבות: מהבית (וירטואלית), בבית המוטב, במרכז הקהילתי, בארגון וכיו"ב • אוכלוסיית היעד של ההתנדבות (הגדרת המוטבים) • שביעות רצון מההתנדבות • תהליכי ניהול ההתנדבות מנקודת מבטו של המתנדב: תהליך המיון, ההדרכה שקיבל וכיו"ב 	<p>נושאים נוספים שלא</p> <p>אותרו בסקרים שנבדקו</p> <p>אבל ידועים כתחומי חקר</p> <p>בעולם ההתנדבות</p> <p>(חלקם הוזכרו במסמך של</p> <p>הלמ"ס, עמוד 21)</p>	15
---	--	-----------

הסקרים שהוזכרו בנייתוח זה, ניתנים להורדה בקישורים אלו:

Manual on the Measurement of Volunteer Work, International Labour organization, 2011:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_162119.pdf

British Community Life Survey, 2014-2015:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/331521/Community_Life_questionnaire_2014-15.pdf

Volunteering in America, 2014

<http://www.volunteeringinamerica.gov>

Canadian General Social Survey - Giving, Volunteering and Participating, 2013:

http://www23.statcan.gc.ca/imdb-bmdi/instrument/4430_Q1_V7-eng.htm

Voluntary work, Australia, 2010:

[http://www.ausstats.abs.gov.au/Ausstats/subscriber.nsf/0/404350EEC6509985CA2579580013177A/\\$File/44410_2010.pdf](http://www.ausstats.abs.gov.au/Ausstats/subscriber.nsf/0/404350EEC6509985CA2579580013177A/$File/44410_2010.pdf)

פילנתרופיה בישראל, 2008 - דפוסי התנדבות, תרומה ותרומת איברים, אוניברסיטת בן

גוריון:

<http://in.bgu.ac.il/fom/ictr/DocLib2/philanthInIsraelWeb220311.pdf>